

OBSERVATOR

NR.2 1985

22. ÅRG.

OBSERVATOR

UTGITT AV FREDERIK, STUDENTGRUPPA I NORSKE SOSIALØKONOMERS FORENING

Redaksjon:

Britt Justad
Åmund Lunde
Runa K Sæther

Ove Torpe
Ole Torvanger
Erik Vieth-Pedersen
Geir Øvansen

Innhold:

-Leder	s 3	-Kiel-tur	s 25	-Eksamensoppg.	s 44
-Pensum	s 4	-Island	s 27	-Debatt	s 54
-Data	s 5	-Nøtter	s 29	-Kjendiser	s 56
-Allmøte	s 6	-Presentasjon	s 30	-Øl & Vin	s 57
-Magister	s 7	-Makroøk.planl.	s 31	-Siden sist	s 58
-Ressurs	s 10	-NSF	s 34	-Dementi	s 59
-LO	s 15	-Bokanmelding	s 35	-Trosbekjennelse	s 60
-Jenter	s 20	-Utvalget	s 36		
-Studierot	s 23	-Skirenn	s 40		

POSTADRESSE:

OBSERVATOR
POSTBOKS 1095
BLINDERN
0317 OSLO 3

BANKGIRO: 6094.30.66933
ABONNEMENT: Kr 50,-

UTKOMMER 7 GANGER PR ÅR.
UTGITT MED STØTTE FRA
KULTURSTYRET I SIO

TRYKKET AV: GRNLAND REKLAME, POSTBOKS 235, 3701 SKIEN

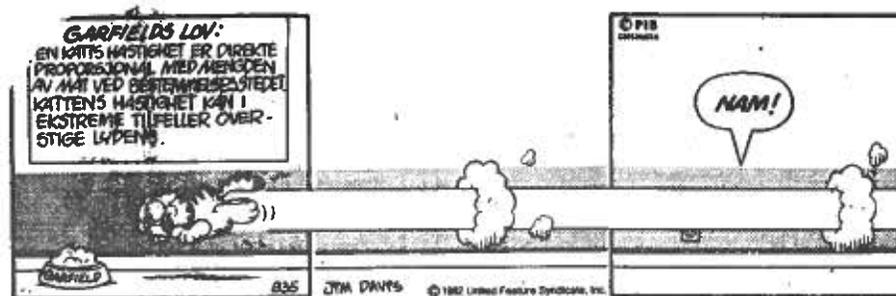
REDAKSJONELT:

INTET NYTT FRA 12.

Økonomar frå næringslivsorganisasjonane er ivrig med i den økonomiske debatten. Industriforbundet, Rederforbundet, Bankforeininga og NAF. Næringslivets folk deler gjerne sitt syn med oss gjennom massemedia.

Mot desse tradisjonelt høgre dominerte miljøa har vi LO og gjerne ymse forskingsmiljø. Men kor i dette bilete finn vi fagfolka ved sosialøkonomisk institutt? Medan Handelshøgskulemiljøet markerer seg sterkt, er det fint lite å høyre frå Blindern.

Det blir sagt at instituttet har ein stor del av æra for at vi ikkje var med i EF. Tok den kampen så sterkt på at de ikkje orkar meir i 11. og 12.?

Kva for lakkemat treng dei?

pensum-revisjon økonometri

av Britt Justad

Faget "Elementær Økonometri" bygger direkte på undervisninga i "Statistiske grunnbegreper", og som en følge av pensumrevisjonen som er foretatt på dette faget, (også omtalt i Observator 3/84), blir det nå foretatt utskifting av en del pensumbøker i økonometri.

H.T. Amundsens bøker er jo som kjent tatt ut på grunnbegreper, og man har tatt i bruk den amerikanske "Statistical concepts and methods", og den danske "Teoretisk statistikk for økonomer" av Andersen, Jensen og Kousgaard. Denne boka vil nå også bli benyttet på økonometri istedet for Amundsens bøker, som altså går ut. I tillegg vil J.S. Cramers "Empirical Econometrics" bli erstattet av Stewart/Wallis "Introduction to Econometrics", som visstnok også er mye rimeligere i bokhandelen (!).

Hovedgrunnen til denne endringen, er at en del av det teoretiske stoffet som går ut med Amundsens bøker ikke blir fullt ut dekket av den danske boka. Stewart/Wallis skal altså supplere her. Det er m.a.o. kun pedagogisk/tekniske årsaker til endringa, innholdsmessig vil pensum forbli det samme.

Ifølge fagansvarlig Harald Goldstein blir det også foretatt en del andre småjusteringer av mindre betydning.

NYE DATAMASKINER

OMSIDER ER DET NO BYRJA Å SKJE TING PÅ DATAFRONTEN OGSÅ PÅ SOS - ØK.

Det er blitt bevilga 200.000 til innkjøp av nytt datamaskinutstyr nyleg. Ifølge Knut Kjær kjem instituttet til å få 30 - 38% rabatt på maskinutstyr hos foer-skjellige leverandørar. Dette tyder at ein blir i stawi til å gå til innkjøp av 5 datamaskiner av PC - typen. Aktuelle kandidatar er IBM, Ericsson og Olivetti. Til maskinene ynskjer ein å kjøpe inn program for slike ting som telstbehandling statistikk og modellbygging. Kva for program ein kjem til å velge er enno ikkje heilt bestemt, men desse tre gruppene skiller seg naturleg ut.

Kjær fortel vidare at i første omgang blir det nok det vitskapelege personalet som -kjem til å bruke det nye utstyret. Dette for å bli kjent med systema, slik at ein kan finne ut kva dei kan nyttast til, og kva dei med fordel ikkje bør brukast til.

Med tida er det sjølvsgatt planen at utstyret skal takast i bruk i undervisninga. Først på 2. avdeling, sjølvsgatt. Her føreligg det faktisk alt planar om å ta systema i bru alt frå hausten av (sjå artikkel om makroøkonomisk planlegging).

Frå vår side vil vi i OBSERVATOR berre seie at vi vonar det ikkje vil ta for lang tid til maskinkapasiteten er blitt så stor at det blir vanleg å nytte EDB-verktøy i heile undervisninga, ikkje berre for nokre få på 2. avdeling.

ove

ALLMØTE

PÅ SOSIALØKONOMI 29/2-1985

Hovedsak på dette allmøtet var valg av sos-øk representant til NSU. Her stilte

det to kandidater: Kjetil Braaten , Sosialistisk Front
Ingebjørg Rivedal , Grønt Gras

Debatten mellom de to representantene, og de grupperingene de representerte, gikk på hvem som fortjente studentenes solidaritetsstøtte, og om hvilken sider ved studiefinansieringen man ville prioritere. Relativt raskt viste det seg imidlertid at det her egentlig ikke forelå noen uenighet, og det eneste punkt som skilte de to kandidatene var da synet på lukking /åpning av de ulike fakulteter ved Universitetet. Det juridiske fakultet ble trukket fram som eksempel, og Grønt Gras ville her gå inn for lukking under de rådende forhold. Sos Frontens representant ville ikke akseptere denne problemstillingen, og mente det var viktigere med langsiktig jobbing for økte ressurser. AUF'eren Per Øyvind Lund slo et slag for kjønnskvoeringen, og oppfordret til å stemme Grønt Gras for å få flere jenter i NSU. Det ble bestemt at representanten skulle velges på allmøtet, og det måtte to avstemninger til:

I. avstemming:	Kjetil : 22	2. avstemming:	Kjetil : 21
	Ingebjørg : 22		Ingebjørg : 25
	Avholdene : 3		Avholdene : 1

Og for å presisere dette: Ingebjørg Rivedal ble altså sosøk's representant i NSU!

De andre sakene på dette allmøtet var:

- Orientering om kontaktutvalg på grunnfag
- Orientering om bedriftsøkonomistudiet
- Orientering om skidag
- Bank-seminar på Randsvangen

De tre første sakene vil vi forbigå i stillhet her, (i håp om en egen orientering om bed.øk.studiet) mens vi til det fjerde punktet bare kan overbringe allmøtets oppfordring om aktiivister til å arrangere dette seminarer.

EVP

MAGISTER I ØKONOMI

Hvis en skal studere sosialøkonomi på høyere nivå i Norge, finnes det 3 (4) muligheter:

1. Hovedfag i sosialøkonomi ved Univesitetet i Bergen.
2. Embetsstudiet i sosialøkonomi ved Universitetet i Oslo.
3. Magistergraden i sosialøkonomi ved Universitetet i Oslo.
- (4.) Høyere avdeling samfunnsøkonomi ved NHH.

Hovedfagsordningen i Bergen bygger på cand.mag. utdannelse, og er et alternativ som av geografiske, sosiale og sist, men aller minst, meteorologiske forhold burde vært langt mer påaktet! Styrken ved denne utdanningen ligger i kombinasjonen med andre fag, samt den spesialiseringen det er mulighet til. Svakheten, sett med en "embets-økonoms" øyne, er for lite økonometri og generell økonomisk teori. Siden NHH ikke gir noen "ren" sosialøkonomisk utdannelse, utelater vi videre omtale her.

Embetsstudiet er det de fleste av oss velger, og skulle ikke behøve noen nærmere presentasjon. At en ved Universitetet i Oslo også kan ta magistergraden i sosialøkonomi er noe ikke alle er klar over. Det er da heller ikke mange som velger denne varianten; det er over 10 år siden sist noen tok magistergraden ved Universitetet i Oslo. Rykter om en økende frekvens magistergradsstudenter nådde imidlertid Observator, og vi sporet opp en av dem som er i gang med studiet, Jon Willoch, og spurte hva som fikk ham til å velge magistergradsstudiet framfor eksempelvis embetsstudiet.

-Magistergradsstudiet passer bra for dem som ikke finner seg til rette i embetsstudiet. Jeg er eksempelvis ikke spesielt matematisk orientert. Dessuten er det gunstig hvis en har en spesiell interesse, en spesiell gren av økonomien en ønsker å spesialisere seg i.

-Vil det si at du slipper lettere unna matematikk og statistikk?

-Nei, tvertimot! Mens en som embetsstudent kan gjennomføre studiet ned bestått i disse fagene, krever magistergraden at man har laud i støttefagene. Jeg har matematikk og statistikk som støttefag, og må altså beherske disse fagene. Samtidig har jeg den fordel at jeg kan velge vekk de delene av embetsstudiet som ikke passer meg, som eksempelvis økonometrien.

MULIGHET FOR SPESIALISERING

Magistergradsstudiet krever en cand.mag. kombinasjon før en begynner. Man må ha mellomfag i sosialøkonomi, samt to støttefag. Det ene av disse støttefagene kan gjerne bestå av matematikk og statistikk. Matematikkgrunnlaget skal tilsvare I. og 2. avdelingsmatematikken på embetsstudiet, og statistikken må tilsvare ca. 3/5 av statistikk grunnfag. Spennvidden i det andre støttefaget kan imidlertid være stort; mens Jon Willoch har finansorienterte fag fra BI, har en av de andre magistergradstudentene filosofi som støttefag. Like stor kan spennvidden være i valg av oppgave. Jon Willoch mener at hans oppgave blir næringslivsorientert, men oppgaven kan og være av mer akademisk eller filosofisk karakter.

Alt i alt blir magistergradsstudiet et mer krevende studium enn embetsstudiet. Det kreves et generelt kunnskapsnivå, svarende til "embetsstudium med laud", pluss spesialisering. I tillegg må en også sette opp pensum, noe som også krever tid og arbeid. Observator spurte også Jon Willoch om hva han skulle skrive oppgave om.

"FREE BANKING"

Jeg kommer til å skrive om "free banking", eller et pengesystem uten sentralbank. Tenk deg at pengesystemet oppstår uten en sentralbank, hva skjer da?

-Dette må da være ren utopi?

-Tja, byttemidlene oppsto jo uten noen sentralbank, og det har faktisk også eksistert slike systemer tidligere, i eksempelvis Skottland og USA. I Skottland hadde man en periode med privat banksystem og pengevesen. Man får ikke inflasjon, men mer spekulasjon - uten at dette nødvendigvis gjør systemet ustabil. Filosofien bak teorien om free banking er at banker bør utsettes for konkurranse. Det er jo ellers økonomenes grunnsyn at konkurranse er gunstig - men ikke på pengemarkedet - for der mener man tydeligvis at det skal være monopol. Forøvrig er tankegangen så uvant at en vit.ass. på instituttet, som kommentar til oppgaven, utbrøt: "Latterlig! Det der går ikke, for det har aldri eksistert noe system uten sentralbank". Men alt i alt må jeg medgi at dette er utopisk, - men faglig sett artig.

-Hvordan er ellers de foreløpige erfaringene med magistergradsstudiet?

-Til å begynne med var det en del mas med å få godkjent fagkombinasjoner og slikt, men jeg har fått meget god hjelp og støtte fra instituttet, først fra Leif Johansen og nå fra professor Meinich. Men jeg føler likevel at jeg tar en sjanse - etter at man er cand.mag. går det jo flere år uten at man tar eksamen eller får kontrollert den faglige progresjonen. Dessuten føler jeg at det etiske verdigrunnlaget som embetsstudiet krever, ikke passer meg.. Eksempelvis var nevnte vit.ass. reaksjon på free banking at: "Da gir vi jo fra oss et virkemiddel". Den tankegangen som ligger til grunn for en slik uttalelse deler ikke jeg, og derfor tror jeg også at magistergradsstudiet passer bra for meg.

2 MAGISTRE PÅ 25 ÅR

Observator spurte også professor Per Meinich om han hadde noen forklaring på hvorfor så få velger magistergradsstudiet.

-Jeg tror hovedgrunnen er mangel på fast undervisningsopplegg, ettersom studiet er basert på selvstudium. Derfor passer det nok best for flinke studenter som har spesielle interesser som de ikke får dekket i embetsstudiet. Det er da også bare 2 utlendinger som har tatt magistergraden i løpet av de siste 25 årene her ved Sosialøkonomisk Institutt.

-Har instituttet gjort noe aktivt for å trekke studenter til studiet?

-Nei, det har vi ikke gjort. Det ville være ganske ressurskrevende hvis det ble mange magistergradsstudenter. Det er også på tale å legge ned ordningen med magistergradsstudium, etter at det nå er vedtatt å etablere et nytt doktorgradsstudium. Fakultetet har vedtatt at magistergraden foreløpig skal beholdes, men at spørsmålet tas opp til ny vurdering om ca. 3 år.

HVA ER GRUPPEN FOR RESSURSSTUDIER ?

"OPDRAGSFORSKER"

Som den virkelighetsfjerne teoretiker det sosialøkonomiske studiet "tvinger" en til å bli, er også denne skribent preget av fordommer mot oppdragsforskere. En avisannonse under "Stilling ledig" med tittelen "Oppdragsforsker", vakte vår interesse og mistanke. Da vi attpåtil så at annonsen var undertegnet Gruppen for Ressursstudier ble vår uro til gryende forferdelse: Hadde nå enda en av de få frie, "idealistiske" forskningsinstitusjonene solgt seg til markedskreftene? Var det mon tro her NVE hentet argumenter for sine utbyggingsplaner? Obsrevator besluttet å avlegge GRS et besøk, for å se hva de egentlig drev med.

Morten Raaholt understreker viktigheten av formidling av forskning. Gruppen for Ressursstudier utgir et eget organ som presenterer resultater fra gruppens forskning.

Gruppen for ressursstudier ble startet i 1974, med Jørgen Randers som initiativtaker. I begynnelsen var gruppen klart orientert mot forskning på ressurser i tradisjonell forstand, men er nå engasjert i forskning om ressurser i en vid betydning av ordet. Oppdragene går gjerne på prosesser der ressurser er en del av problemområdet, og man ser på ressurser i et større perspektiv. I følge Morten Raaholt, sosialøkonom med arbeidsplass på GRS, er denne utviklingen et resultat av både en forskyvning i forskernes interesse, og av samfunnets endrede behov.

PROBLEMORIENTERING

DE fleste av de prosjekter GRS jobber med, er forskning på oppdrag, og 75-80 % av inntektene er oppdragsinntekter. Er dette en helt markedsstyrt forskning, Raaholt?

-Nei, når oppdragsgiverne kommer til oss er det ofte med meget diffuse problemstillinger. Vi ser det som en meget viktig oppgave å formulere oppdragsgivernes problem, og tar altså ikke oppdraget som gitt i utgangspunktet. En meget viktig del av forskningsprosessen er dialogen mellom oppdragsgiver og forsker, og det er ikke så enkelt som at vi leverer svar på spørsmål.

UAVHENGIGHET

Forskningsleder Jan-Evert Nilsson er heller ikke redd for forskernes integritet:

-Tvertimot! Oppdragsforskere er ofte mer uavhengige enn universitetsforskerne, som i større grad er avhengige av å "selge" sin løsning for å nå ut. Grunnen til at så mange ser på oppdragsforskeren som en korrumpert forsker, er at de tror at oppdragsforskeren selger oppdragsgiverens løsninger. Men dette er feil!

Grovt sett mener Jan-Evert Nilsson at forskjellen mellom en universitetsforsker og en oppdragsforsker kan settes opp slik :

Vanlig universitetsforskning	
+	relevans
=	oppdragsforskning

ENERGI-ØKONOMISERING

Av de ressursbetonte forskningsoppdrag GRS har jobbet med de senere årene, står arbeid med energiøkonomisering sentralt. Et prosjekt har vært å beregne langtidsgrensekostnad for energiøkonomisering, som alternativ til annen tilførsel av energi.

-En artig utvikling, sier Morten Raaholt. Da rapporten om energiøkonomisering kom, ble vi stemplet som idealister i miljøsammenheng. Men vi hadde bevisst vært nøkterne i våre anslag, og nå viser det seg at våre anslag lå i underkant av det som så ut til å være riktig.

Hovedkonklusjonen i denne rapporten er at man kan energiøkonomisere for ca. 27 Twh. (Terra-watt-timer) pr. år, som i kroner svarer til en årlig gevinst på 3 milliarder kroner, sammenlignet med bruk av elektrisitet eller olje. Til sammenligning kan vi nevne at Alta-utbyggingen vil gi 1/2 Twh.

ENØK - UTOPI ?

Er det realistisk å tro at en kan få gjennomført en så effektiv energiøkonomisering?

-Vi har nettopp avsluttet et prosjekt om energiøkonomisering i nordisk perspektiv, der vi ser på erfaringene etter 10 år. Den viser at vi nå satse ulikt over tid. Vi har vært gjennom to faser, informasjons- og teknologifasen. Den siste og viktigste fasen ligger imidlertid foran oss, og dreier seg om ny-utvikling.

Det ligger store ressurser gjemt bak forskning og utvikling, slik at virkelig effektiv energiøkonomisering ikke er noen utopi. Men denne undersøkelsen viste også hvor viktig det er å ha virkemidler i en startfase. I Norge har vi satset på at prisene skal regulere energiøkonomiseringen, i motsetning til i Sverige og Danmark, som i større grad har tatt i bruk offentlige virkemidler. Disse landene har da også oppnådd større resultater på en del områder.

STABILISERING AV ENERGIFORBRUKET

Et av de prosjektene GRS har drevet med, dreier seg om stabilisering av energi - forbruket, og vi spør Morten Raaholt om ikke økonomisk vekst fordrer økt energiforbruk?

-Her er det jo ulike politiske oppfatninger, som blant annet går på permanent eller midlertidig stabilisering. Vår rapport viser at det med midlertidig (20 år) stabilisering er mulig å ha en økonomisk vekst på 3% pr år. Etter utflatingsperioden på 20 år er det imidlertid vanskeligere å oppnå like stor økonomisk vekst, fordi man da har brukt opp det ekstra energiøkonomiseringspotensialet. Permanent stabilisering fordrer lavere økonomisk vekst, la oss si 1,3 - 1,8 %, noe mange mener er et mål i seg selv.

ALTERNATIV FRAMTID

Gruppen for Ressursstudier har også hatt forprosjektet til utredningen om det alternative samfunn, som "prioriterer samarbeid og solidaritet, menneskelighet og miljø- og ressursansvar framfor materiell standard og økonomisk vekst". Vi spurte Jan-Evert Nilsson om hvordan arbeidet med dette prosjektet hadde vært.

-En vanskelig oppgave. Mandatet var svært spesifisert, og til dels inkonsekvent. Dette skyldes jo også måten dette prosjektet ble initiert på: 16 organisasjoner, som delvis er innbyrdes uenige, står som oppdragsgivere. I tillegg er det etablert et forskerråd av kjente professorer/forskere. Vår oppgave var gjennom dialog med både forskerrådet og oppdragsgiverne å definere retningslinjer for den videre forskning om dette prosjektet.

-Vil du karakterisere Alternativ Framtid-prosjektet som et krisefenomen?

-Nei, flere av oppdragsgiverne ser heller denne utredningen som et ledd i en lang-siktig strategi for gjennomføring av de ideer de kjemper for. Men at Stortinget bevilget penger til prosjektet er mer å betrakte som respons på den økonomiske krisen.

Jan-Evert Nilsson og Morten Raaholt presenterer deres viktigste hjelpemiddel for å spå i framtiden: -Krystallkulen !

-Ville større økonomisk vekst overflødigjort prosjektet?

-Nei, men det ville nok ha fått en annen vinkling. Nå har det karakter av å skjerme Norge mot den internasjonale økonomiske krisen. Med større økonomisk vekst ville prosjektet muligens orientert seg mer mot å bedre vår sosiale virkelighet. Men utredningens mandat unngår "problemet" med økonomisk vekst, fordi vi skulle se på det alternative samfunn, ikke på hvilken vei man skulle velge for å ta et riktig skritt i retning av det alternative samfunn.

GRS OG FRAMTIDEN

Når vi bringer samtalen inn på framtiden, lener både Morten Raaholt og Jan-Evert Nilsson seg, nesten uforskammet selvsikkert og avslappet, tilbake i stolene, og bedyrer:

-Vi er ikke redde for framtiden. Vi på GRS har god økonomi, og kan selv velge de oppdrag vi vil ta. Vi har innsett at det ikke er troverdig å gi inntrykk av å kunne alt, så nå spesialisere vi oss i "5-års planer". For tiden ser vi på industriell fornyelse som spesielt viktig. Vårt ambisjonsnivå er imidlertid ikke bare å si at man bør gjøre noe, men også hva. Og her vil vi nevne tre fordeler som GRS har, sammenlignet med...ja, for eksempel Sosialøkonomisk Institutt. For det første er industriell fornyelse en tverrfaglig vitenskap. For det andre er det et dynamisk problem, og vi har tidligere spesialisert oss på dynamisk simuleringsmetodikk. Og sist, men ikke minst er industriell utvikling et praktisk problem, i motsetning til de teoretiske problemene som eksempelvis Sosialøkonomisk Institutt sysler med.

Etter denne kraftfulle avslutningen ser Observators teoretisk utsendte medarbeider seg så sjikanert at han velger å trekke seg tilbake. Men han overlater følgende stafettpinne til de praktisk og tverrfaglig orienterte: Gruppen for Ressursstudier utelukker slett ikke at sosialøkonomeer kan bidra positivt, slik at muligheten for å skrive spesialoppgave på 2.avd. absolutt er tilstede....

EVP

UNDER TORS HAMMER

VI PRESENTERER HER DEN 3. ARTIKLEN I SERIEN "SOSIALØKONOMAR I ARBEIDSLIVET". TIDLEGARE HAR VI HATT ARTIKLAR FRÅ STATISTISK SENTRALBYRÅ (6/84) OG KREDITTKASSEN (1/85). I DETTE NR. HAR VI MØTT STEIN REGÅRD, ØKONOM I LO.

TEKST: Runa og Ole
FOTO: Runa

Stein Regård tok eksamen våren -76, og jobba deretter to år i Finansdepartementets økonomiavdeling. Sommeren -78 begynte han i LO.

-Hva er din jobb her?

-Her på kontoret er vi fem sosialøkonomeer. Fagfeltet er veldig vidt; det er alt som har med samfunnsøkonomi å gjøre. Tariffoppgjørene er det aller mest sentrale. Vår rolle er å være en slags eksperter for LO's ledelse, men også i noen grad og være servicekontor for forbund tilslutta LO. Det vi gjør er å være med å lage utredninger, hjelpe til med å skrive foredrag og representere endel steder, f.eks. beregningsutvalget. I tillegg har vi kontakt med mere internasjonale organisasjoner: Euro-LO, EFTA osv.

-Hvordan er det å være akademiker i en arbeidstakerorganisasjon?

-Vi opplever det samme som økonomeer ellers i samfunnet, at det er et kommunikasjonsproblem mellom økonomeer og andre. Kanskje det skillet er mer framtrødende enn skillet mellom akademikeer og ikke-akademikeer....

-Føler du det som noe problem å skulle representere arbeidstakere?

-Nei. Alle saker av politisk betydning er det ledelsen og de valgte som står for. Vi representerer for det meste på saksbehandlerplan.

-Oppfatter du deg sjøl som vitenskapsmann eller politiker?

-Hvis en er politisk interessert, og ikke er direkte forskningsorientert, så synes jeg dette er den ideelle arbeidsplass på mange måter. En kan kombinere politikk og fag, og er samtidig ganske sentralt plassert.

-Du føler at du kan gå god for LO?

-Når en jobber et sånt sted, er det en fordel at en er enig i virksomhetens formål, og det er ikke noe problem for meg.

-Føler dere økonomer i LO at dere har noen makt?

-I saker av stor betydning for LO, vil jeg si det er høyst begrensa. Særlig vil jeg her nevne tariffoppgjørene som ofte blir framstilt som laget av økonomer. Dette er bare tull. Det er valdig sterk politisk styring på disse oppgjørene, det er de valgte sjøl som kjører løpet. I den grad vi har makt, må det være at vi legger premisser for endel vurderinger. I vanskelige skattepolitiske saker f. eks. vil premissene vi legger ha en viss betydning,

-Deler av studiet du synes du har fått mere bruk for enn andre?

-Største delen av studiet er teoretisk orientert, og det trur jeg er fornuftig og bra. Men det gjør at det ikke er så lett å peke ut noen områder som en har hatt spesielt nytte av.

-Har du savna EDB-kunnskaper?

-Jeg lærte ikke noe EDB, og var vel blant de siste som var på de gammeldagse regnekursene. Men jeg kan si jeg har savna EDB-kunnskap i jobbene jeg har hatt. Det skyldes at EDB nå har blitt så brukervennlig at du ikke behøver å kunne så mye for å ha fullt utbytte av det. Dette stiller seg sikkert annerledes for en som f. eks. jobber i modellgruppa i Byrådet.

-Var du fornøyd med undervisninga på Blindern?

(Her er det en lang pause.....)

-Jeg tar vel ingen stor risiko om jeg sier at var helt fornøyd? Jeg må tilstå at jeg ikke hadde så stort utbytte av forelesninger generelt sett, og at jeg rasjonaliserte bort endel av det. Det jeg synes jeg hadde størst utbytte av var disse mere seminarpregete tilbudene hvor en jobba med oppgaveløsning.

-Sosialøkonomer tjener jevnt over bra; du sulter ikke du heller?

-Nei, vi er lønna som byråsjef omtrent. Som ung ligger en veldig godt an her, men vi har ingen lønnsstige, så etterhvert har jeg sakka litt akterut.

Vi ser du deltek i avisdebattar tid om anna. Er det ein del av jobben?

-Nei. Stort sett er det på eige initiativ. Korfor skal vel høgresida via industriforbundet bankkoreininga og næringslivet få rå grunnen åleine ?

Ofte kan ein lure på kor miljøet på Blindern gjer av seg.

-Krabby har no gått inn for eit system med lokal lønsfastsetting....

-Dagens system modererer klart konfliktnivået. Vi har ei sentralisert lønsfastsetting, og kan streike ein gong i året. Skal lønene fastsettast lokalt må også streikeretten bli lokal. Elles blir det eit totalitært system som Polen og Chile. Elles meiner eg problemet i dag er at for liten del av løna blir bestemt utfrå dei sentrale forhandlingane.

-Korfor se du på det som eit problem?

-I tillegg til det fordelingsmessige, fører det til at vi misser mykje av styringa med økonomien.

-Er det eit uttrykk for mindre solidaritet i fagrørsla?

-Nei. Det har ikkje noko med det å gjere. Vi kan ikkje vente at dei på lokalnivå skal føle ansvar for samfunnsutviklinga på den måten. Det har meir med mekanismar for pris og lønsdanning å gjere.

-Meiner du det er samanheng mellom arbeidsløyse og lønsnivå?

-Ikkje på kort sikt. Då er det etterspørselen som avgjer. Eit par prosent frå eller til i lønsauke gjer ikkje det store utslaget. Så den store fokuseringa på arbeidslønene til dei 15% av arbeidstakarane som er organisert i LO/NAF området, ser eg nok på som mildt overdrive. Sjølv sagt får det derimot konsekvensar på lang sikt om ein år etter år får sær høge lønstillegg.

ARBEIDARSTYRTE BEDRIFTER

-Kalle Moene og Tone Ognedal på instituttet har lagt fram ei skisse for arbeidar styrte bedrifter. Gjer det deg redd for å misse jobben?

-Vel, det er eit interessant opplegg. Men dei treng heilt klart å prate litt med fagrørsla. Dei framstiller det som uproblematisk med svingingar i løn. Store lønsnedslag i vanskelege tider er trass alt ikkje lett å få til. Og eg trur dei vil få store problem med omstruktureringar i arbeidersyrte bedrifter. Kanskje er det ein del avgjerdsler det er best kapitalisten får ta. Nedlegging til dømes. Kanskje bør arbeidarane bli spart for slike avgjerdsler.

-Hevdar du no at når arbeidarane protesterer mot nedlegging av arbeidsplassar, er ikkje det noko å bry seg om?

-Somme tider må vi nok godta nedlegging. Det er klart arbeidarane vil protestere mot å misse arbeidet. Vi må sjå på kvar enkel sak for seg. Det er forskjell på jernverket i Mo og småbedrifter i pressområder.

-Tyssedal?

-Det er nok mange lokalsamfunn som kunne trengt ein del av dei pengane....

6-TIMARS DAGEN

-Personleg meiner eg 6 timarsdagen er eit symbol på ein bra måte å organisere samfunnet på. Mindre stress og meir tid til omsorg for einannan. Og opplagt stor tyding for likestillinga. Men hugs det er ein omfattande refor som først og fremst rettar seg mot gruppa småbarnsforeldre. Altså trass alt berre ein del av arbeidsstyrken. Kanskje finn det billegare måtar å betre deira kår på.

-Så det er ikkje den store kampsaka?

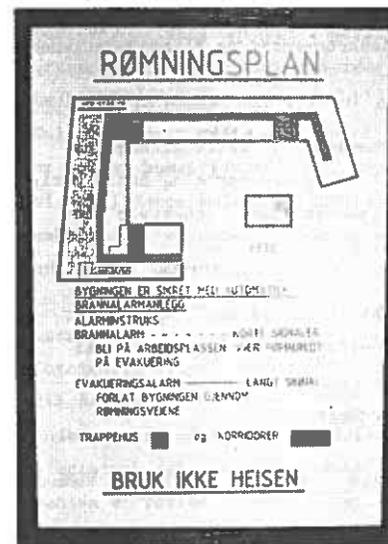
-Ikkje for meg, nei. Men debatten vil nok pågå ivrig i LO. Til no har nedsett pensjonsalder større oppslutning. Men det kan endre seg ettersom nye grupper blir sterkare i LO. Ikkje minst kvinner frå offentleg sektor er i ferd med å gjere seg sterkt gjeldande. Og dei prioriterer gjerne 6-timars dagen høgt.

-Trur du på sosialismen?

-Ja. Eg vart tilhengar av sosialdemokratiet alt i tida etter EF-striden.

Ja, kanskje sosialdemokratiet er tingen, undra vi, etter å ha takka for praten. For Stein Regård verkar tilsynelatande uskadd av sosialøkonomien. At han svarte nektande på vårt spørsmål om sosialøkonomien hadde øydelagt han som menneske, er sjølv sagt ikkje noko prov. Men det verkar som ein slik arbeidsplass gir mange impulsar frå verda utanfor modellane. Dessutan verkar jobben svært interessant og fengande.

Rett nok sa han AUF-medlemskapet ikkje var noko vilkår for jobb i LO. Men, seier vi i det vi knipsar jernmannen, kanskje skulle vi nedtone våre år i Sosialistisk Ungdom?

Fluktplanen er klar i LO.

Men vi trur nok det er arbeidsplasser vi før ville flykta fra.

JENTE-GRUPPA

på sos.øk.

NYE INITIATIVTAKERE

Jente-gruppa har startet dette semesteret med tre nye initiativtakere, og aktiviteten har tatt seg opp i forhold til forrige semester.

De tre er Karine Nyborg, Katarina Sætersdal og Gro Magnussen, som kan fortelle at det i vår er lagt opp til at det skal arrangeres ett matpakkenøte pr. måned. Disse møtene fungerer som uformelle sosiale sammenkomster for jentene på faget.

TEMAMØTER

Tema- og debattmøter er en viktig del av gruppas aktivitet, og vårens program er fyldig og variert.

Første temamøte i år ble avholdt fredag 22. februar, og man hadde invitert to nyutdannede sosialøkonomer til å fortelle om sine erfaringer fra yrkeslivet og livet utenfor lesesalen. Frammøtet var upåklagelig, rom 232 var overfylt og det manglet ikke på spørsmål fra tilhørerne etter at Rikke Eeg Henriksen og Anne Berit Christiansen fra hhv. Industridepartementet og Finansdepartementet hadde fortalt om sine erfaringer.

Neste debattmøte har som tema "jenter og selvhevdelse". Dette arrangeres fredag 22. mars, og etter en 20 minutters innledning ved psykolog Bente Marie Ihlen håper de på at dette skal kunne fungere som et slags "jobbmøte" for deltagerne.

Fredag 12. april viser jentegruppa filmen "Dobbelt arbeidsdag", og kvinner i Sør-Amerika som blir utnyttet som billig arbeidskraft i tillegg til at de har alt ansvar for hjem og familie. Ifølge Katarina en realistisk og provoserende film til ettertanke for noen og enhver.

6-timersdagen er temaet på møtet som er planlagt fredag 19. april. Hit kommer sosiolog Tora Haug og innleder til debatt.

20 Og ellers altså,- matpakkenøter en gang i måneden.

Det vil bli satt opp plakater om alle formelle og uformelle arrangementer i regi av jentegruppa, så følg med og møt oppfordrer de tre !

Dersom noen har lyst til å jobbe med saker i gruppa, eller rett og slett har gode ideer, så ta kontakt med Karine (4.semester), Katarina (3. semester) eller Gro (1. semester).

J E N T E F E S T
v/Britt &
Runa (foto)

Jentegruppa på sos.øk. arrangerte fest fredag den 22. februar, - Observators utsendte var selvfølgelig tilstede, og vi kan nå glede leserne, og ikke minst oss selv med et lite referat.

Tori var dristig nok til å stille sin leilighet til disposisjon for dette årets arrangement, og jentene spleiset sammen et bugnende ostebord. Leiligheten ble etterhvert fullpakket, og stemningen var høy fra første stund. Gulv og senger måtte etterhvert tas i bruk - bespisning i slike omgivelser er nok en kunst for enkelte, og uten å ville betegne oss som moralister, må vi nok i denne anledning si oss enig med vedkommende som uttalte at „enkelte bør skjerpe sin omgang med rødvin.“ (Merk: Vi har ikke røpet noe om hva slags "omgang med rødvin" det her var snakk om.)

Dessverre var,- som vanlig,- andreaavdeling svært dårlig representert, men fotografen klarte å få inn ett blinkskudd av de to som hadde dristet seg til åstedet.

Undertegnede måtte dessverre forlate det vellykkede selskap før det var satt sluttstrek (det har ikke lyktes oss å få rede på når dette skjedde), men da vi forlot selskapet var den deriverte opplagt stor positiv, og det var intet som tydet på at det skulle forandre seg med det første. Et utmerket arrangement !

21

Tilfeldig utvalg
fra 6.semester

Eksklusivt,-
annenavdelingsjenter !

-Jøss, er den
funksjonen to
ganger deri-
verbar??!,

ALT. STUDIEROT

Amund Lunde

HØSTEN 1983 STARTET EN STOR GRUPPE STUDENTER MED DET SOM I STUDIEHÅNDBOKEN BETEGNES SOM EN ALTERNATIV GJENNOMFØRING AV FØRSTE AVDELING. PLANEN BLE ANBEFALT FOR DE SOM IKKE HADDE TATT EXAMEN PHILOSOPHICUM, HADDE STERK MATEMATIKKBAGRUNN FRA GYMNASET OG VAR INNSTILT PÅ Å FULLFØRE HELE FØRSTE AVDELING:

Alternativ studieplan innebærer at man første semester tar forberedende prøver i matematikk og filosofi. Andre semester består av teoretisk økonomi (mikro) på grunnfag samt mikro på fjerde semester, mens man tredje semester tar anvendt på grunnfag, makro på både grunnfag og tredje semester og statistikk. Det siste semesteret blir da anvendt fra grunnfaget og makro og statistikk fra andre avsnitt, med to eksamener som den festlige avslutningen.

FRUSTRERENDE

Som ventelig kan være var det det andre semesteret som skapte de fleste problemene. Ordningen var da at det først ble forelest i produksjosteori på grunnfag mens man på andre avsnitt hadde den omvendte rekkefølgen. Det sier seg selv at forståelsen av konsumentteorien ble relativt minimal for de aller fleste. Selv om både foreleser og seminarledere var klare over problemene, var nå engang pensum lagt opp på de som følger normal studieplan. Med den rekkefølgen forelesningsseriene var lagt opp burde mulighetene til å hatt et godt utbytte av produksjonsteorien absolutt ha vært til stede, sannheten var vel at de fleste var så frustrerte at de hadde gitt opp før den tid.

Hvordan ordningen vil fungere for de som nå tar den alternative ordningen skal bli interessant å følge. Nå gå forelesningene i produksjons- og konsumentteori parallelt på grunnfag. Forhåpentligvis vil dette føre til at man får en noe bedre forståelse av konsumentteorien ettersom man forholdsvis tidlig vil bli kjent med de viktigste begrepene.

KONSEKVENSER

Konsekvensene av dette ble at de fleste som begynte høsten-83 etterhvert droppet 23

mikroen fra andre avsnitt og leste anvendt økonomi i stedet, slik at man kunne gå opp til grunnfagseksamen allerede etter tre semestre. En annen, og minst like viktig, grunn var at ingen så noe særlig frem til å gå opp i grunnfag og statistikk i løpet av en uke. I tillegg var det psykiske i å studere sos.øk. i to år uten å ta en eneste eksamen en lite lys fremtidsutsikt.

En negativ følge av dette alternativet til den alternative studieplanen var imidlertid at statistikken ble lidende på tredje semester, slik at de fleste startet sitt fjerde studiese­mester et godt stykke på etterskudd i dette faget. Ser man på karakterene til de som gikk opp etter tre semestre, og dermed hadde noe mer økonomi-undervisning enn de fleste, var de ikke noe bedre enn gjennomsnittet, kanskje heller noe dårligere.

Et klart mindretall valgte imidlertid å følge planen slavisk. Enkelte synes dette har gått greit, andre har mer eller mindre falt av lasset. På grunn av at man i realiteten er tvunget til å ta opp igjen mikroen fra andre avsnitt, blir studieplanen noe større enn opprinnelig antatt.

ANBEFALES IKKE

Det er verd å merke seg at instituttet ikke anbefaler studentene å ta grunnfag allerede etter tre semestre. Samtaler Observator har hatt med de det gjelder, tyder imidlertid på at de som ikke fulgte instituttets råd gjennomgående er mindre misfornøyde med deres egen studieplan.

Når dette er sagt, har planen selvsagt også sine positive sider. Ved å ta forberedende prøve i matematikk allerede i første studiese­mester kommer man inn i et miljø med færre studenter enn de som følger normal plan. Man får også delt opp metodefagene, slik at tredje og fjerde semester ^{ikke} gir en den samme følelsen av å studere realfag.

Følelsen de fleste sitter igjen med er imidlertid at det enkleste hadde vært å fulgt normal plan med forberedende i filosofi samtidig med første semester på grunnfag. Dette hadde gitt en mer naturlig utvikling i det faglige, samt mer rolige semestre. Konklusjonen vi satt igjen med er at planen ikke anbefales.

Ett års studium i Kiel ?

Tolv hardbaldne sos.økere - 11 gutter og Kathrine - trosset forelesninger, seminarer, studieprogresjonsplaner m.m. og reiste til Kiel midt i beste mørketiden. Uten hensyn til pakk-is og andre marine-lumskheter - som de fire etagene mellom tax-free-en og cabinen - seilte vi sydover fast bestemt på å finne ut om "ett år på tysk ville gi en tilfredsstillende avkastning" mot prospektet av en fast lesesalsplass hjemme.

Fant vi noen løsning på problemet ? - I alle fall ikke matematisk presist. La meg nevne noen forhold, så kan dere selv bestemme hvilken vekt og hvilket fortegn dere vil gi dem.

Språket Tysk minner noe om norsk, men er komplett umulig å forstå når det kommer fra en tysker som snakker i vanlig tempo. Dette inntrykket vil sikkert avta etter hvert. I hvert fall syntes ikke de fem pionerene - Tertitt, Petter, Hans-Jacob, Ann Kristin og Ulf,- lenger å ha noen problemer. Her bør et to-tre måneders språkkurs nevnes.

Kultur Tysk kultur kan ikke sammenfattes i noen få ølmerker, men øl inntar avgjørt en vesentlig plass i kulturlivet i Nord-Tyskland. I alle fall sitter jeg igjen med det inntrykket etter å ha fulgt opp noen av de tipsene vertskapet trykket opp på siste side av programmet.

Politikk Tysklands historie og plassering på globusen gjør det til et meget spennende land. Vi var så heldige å oppleve Helmut Schmidt i et foredrag om "verdensøkonomien". Ingen lett oppgave selv for ham.

Faglig utbytte Det virker kanskje mistenkelig at dette punktet kommer såvidt sent. Mitt inntrykk er at pionerene ikke var helt fornøyd her. Det finnes (nå) ikke noe opplegg som passer inn i embedstudiet. Det ville ikke gjøre noe hvis dette året kom som et verdifullt supplement til studiet hjemme.

Her er det viktig at det kommer istand en dialog mellom instituttet i Oslo og de faglig ansvarlige i Kiel. Handelshøyskolen i Bergen har jobbet hardt for å bedre det faglige utbyttet for sine studenter ved universitetet i Mannheim.

Takk ! til dere fem som jobbet så hardt for at vi skulle få det så fint ! "Sjampis" på kaia i Kiel, forelesninger, duell mellom Steinar Strøm og Donges (synd du gikk glipp av innsatsen til Kathrine under ølstafetten, Strøm !), fest- og kneipe-guide med påfølgende kirke-guide i Lübeck dagen derpå.

Svein Thompson.

SAMARBEID FAGKRITISK GRUPPE - FREDERIK

Fagkritisk gruppe er ikke ensbetydende med tørre møter, og Frederik står ikke bare for våte fester - et nytt og interessant samarbeidsprosjekt er på trappene.

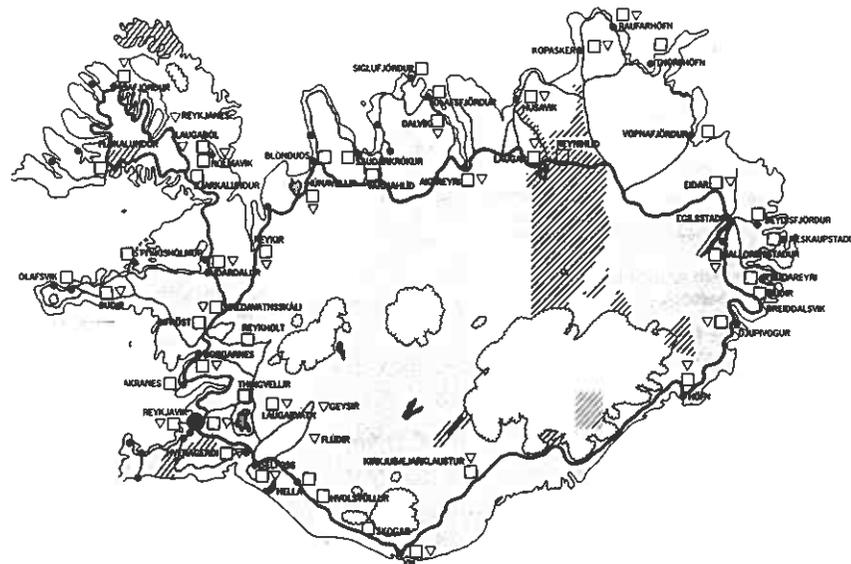
Det planlegges uformelle temakvelder med forfriskninger og frisk debatt. Ideen er å skape et givende faglig og sosialt miljø for sos.øk.-studenter på alle nivåer.

Så følg med, følg med !

STUDIETURKOMITEEN INVITERER TIL ISLANDS-TUR, 3.-9. juni :

Vi kan love deg en sjelden opplevelse!

Foreløpig program:

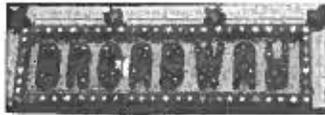
- Tirsdag: Innføring i kultur/samfunnsliv, Nordens hus.
- Onsdag: Generell innføring i Islands økonomi, Samfunnsøkonomisk Institutt.
- Torsdag: Inflasjonsproblematikken, Finansministeriet.
- Fredag: Fiskeeksport-organisasjon
- Lørdag: Sight-seeing Island, varme kilder etc.

Hvorfor studietur til Island ?

- lite land med veldig åpen økonomi
- 130 % inflasjon (1983)
- Ingen arbeidsledighet

Ettermiddagene/kveldene kan,-for de som ønsker det, benyttes til å utforske noe av Islands fantastiske uteliv.

Det svinger i Reykjavik!

Ta en ferie utenom det vanlige. Gjør noe som få andre har tenkt på, du vil ikke angre et øyeblikk. På Island kjenner du deg umiddelbart velkommen. Islendingene er glade og hyggelige. De er nordboere akkurat som du! De elsker naturen, akkurat som du og de liker å spise og le godt sammen, akkurat som du.

Island er et nordisk land og du kjenner folket, men likevel er landet fremmedartet og nytt. Et reisemål som har mye mer å tilby enn du kunne ha tenkt deg.

Om natten vokser byen til en storby; Diskoteker, danserestaurantene med barer - nattelivet er like fritt og uanstrengt som i syden. Menneskene er åpne og glade og ønsker deg velkommen.

Antallet deltagere er satt til 20 stk.

Påmelding innen fredag før påske, dvs. 29.3.85.

Liste vil bli hengt opp.

Innkvartering: Ungdomsherberget i Reykjavik.

P.S ! Vi trenger en "hardt arbeidende" medstudent til komiteen.

Vedkommende er selvfølgelig sikret plass.

Ta kontakt !

Cathrine, plass 495

Anders, " 478.

NØTTER

Det ble drept 5 hustruer den 5. kvelden.

For å innse dette er det kanskje lettest å ta utgangspunkt i hva som ville skjedd dersom bare 1 hustru hadde vært utro. Da ville mannen hennes ha vært den eneste som ikke ble fortalt om noe tilfelle av utroskap. Siden han visste at han ville få full info. om all den utroskap som angikk andre enn ham selv og at det fantes minst en utro hustru, ville han forstå at hans kone hadde vært utro, og drepe henne 1. kveld.

Hvis det nå ikke var 1 men 2 utro hustruer, ville deres respektive ektefeller bare få høre om ett tilfelle av utroskap. Når det så ikke ble drept noen den 1. kvelden, måtte dette bety at det var mer enn 1 hustru som hadde vært utro, og da måtte det være deres egne 2 hustruer som ville bli drept den 2. kvelden, osv.

Generellt: Ved n tilfelle av utroskap, ville n kvinner bli drept den n-te dagen. .

En kommentar til slutt:Hvis det var slik at mennene kom hjem den 1. dagen og fortalte sine hustruer om det kongen sa på torget den 1. dagen, vil jeg anta at de 5 som bedro sine menn innen utløpet av 5. dag benyttet anledningen til å avlegge venner eller slektninger et eller annet sted lengst mulig vekk et besøk i stedet for å sitte hjemme og vente på å bli et hode kortere.

Besvarelsen er ifølge Aanund Hylland heit korrekt, og vil bli belønnet med en pose TWIST fra redaksjonen. Denne vil gå til Jannike Østervold som har levert svaret.

NY NØTT: FREDAG DEN TRETTENDE:

Man skulle kanskje tro at gjennomsnittelig, i det lange løp, faller den 13. på en Fredag i en sjuendedel av tilfellene.(dvs. antall måneder): Vis at dette er feil!

Som vanlig kan besvarelser legges i OBSERVATOR'S hylle på ekspedisjonskontoret. Premien for riktig uttrukket løsning er fremdeles en - 1 pakke TWIST.

VI PRESENTERER OSS,- IGJEN!

De nye medlemmene i Fredrik er , fra venstre Erik Storm, Kjersti Larssen, Tori Hoven og Cecilie Hølen. De gamle medlemmene i Fredrik kunne dessverre ikke møte til fotografering. Foto:Erik

Redaksjonen i skandaleblekka Observator er, denne gang fra høyre: Åmund Lunde Ove Torpe , Ole Torvanger , Erik Vieth Pedersen , Runa Kristiane Sæter og Britt Justad.

Foto: Vil helst være ukjent, men la oss kalle ham "Lars",

søkelys på; «planlegging»

Faget makroøkonomisk planlegging bør nedleggjast. Det einaste ein oppnår med faget er å gjera vondt verre.

Desse orda kjem frå Finn Kydland som er professor i økonomi ved eit universitet i USA. Det er Steinar Strøm som presenterar sitatet for oss. Han understrekar at han sjølv er ueinig i påstanden. Det bø han og vera, all den tid han er fagleg ansvarleg og nyutnemnt professor i makroøkonomisk planlegging her i huset.

For å freiste å finne ut litt om kva dette valfaget går ut på, og kvar det står i dag, har OBSERVATOR teke ein prat med folk som er involverte i faget pr. i dag. Ein av desse er Knut Halvorsen, kjent Auf-pamp i frå Drammen. "det er dette eg reknar som økonomane si eigentlege arbeidsoppgåve" seier han. "Ingen andre valfag gir ein så omfattande og lærerik innføring i sentrale økonomiske problemstillingar". Han meiner og at planlegging byggjer på dei emna som er handsama i pensum på 1. avdeling i mykje større grad enn dei andre valfaga. Faget inneheld med andre ord ikkje berre makroøkonomi, slik namnet tyder på. Men han er ikkje berre positiv heller. Han er faktisk redd for at det kan vera vanskeleg for studentar å "kome inn i " faget dersom ein hoppar inn på feil punkt av den 4 - semestersyklusen som faget byggjer på, utan ein del ekstraarbeid.

Dette er eit problem som Steinar Strøm og er klår over. Men han avviser bestemt at dette er noko stort problem. Han aktar nemleg ikkje å legge undervisinga i faget opp som ein slags monolitt med all teoretisk bakgrunn i første del av syklusen mens den meir prktisk orienterte delen kjem til slutt. Tvert imot så har han tenkt å legge undervisinga opp slik at ein tek for seg teori og anvendelse for kvart tema ei tek opp i ein sekvens. Demed meiner han at det skulle vera fullt råd å hoppe inn kvar som helst på syklusen, utan å bli sett altfor langt attende i høve til medstudentane. Det einaste ekstratiltaket han vil anbefale er at studentar som "hoppar på" etter 1. semester i syklusen på eigahand legg vekt på å lese bind ein kap. 1-3 i bøkene om makroøkonomisk planlegging av L.J.. Her tek ein nemleg opp ein del sentralt stoff av meir generell karakter, slik som Kva er Makroøkonomisk planl. ,

planlegging i økonomiar med ulike eigarformer, ulike beslutningsformer og filosofi og hovudtrekk ved den makroøkon. planlegginga i Noreg.

Kurset tek ellers opp slike tema som planlegging på kort/lang/mellomlang sikt, desentralisering/sentralisering, optimalisering og planlegging under usikkerheit. Dei siste to emna er det som først og fremst er handsama i bind 2 hos L.J.

Då dette er tema som ikkje vil bli tekne opp før på siste delen av syklusen, er det heller ikkje noko problem, meiner Strøm, at bind 2 av læreboka for tida er utselt frå forlaget. Han garanterer at innan ein kjem så langt i førelesingane vil boka liggja føre att, enten som stensil eller i ny utgåve.

Det siste emnet som vert teke opp er "planleggingens grenser". Her vil ein ta opp slike ting som institusjonelle hindringar, rasjonelle forventningar (planlegging kan ikkje lukkast då aktørar med rasjonelle forventningar vil gjennomskue alt) og kor vidt planlegging kan sikre full sysselsetting, effektiv ressursallokering og rettferdig inntektsfordeling.

Som før nevnt vil ein for kvart tema ein tek opp gå inn på dei eksisterande modellane som er i bruk i Noreg innanfor kvart område. Strøm antydgar og at ein, dersom ressursane strekk til, vil freiste å få til kjøping av økonomiske modellar på datamaskiner i forbindelse med dette. Han er nemleg av den opfatninga at det burde vera unødvendig for framtidige arbeidsgivarar å bruke store ressursar på å utdanne ferdige kandidatar til å kunne bruke dei modellane som er i vanleg bruk. I alle fall bør denne opplæringstida kunne reduserast.

Han kan og opplyse at til hausten, altså i tida mellom del 2 og 3 på syklusen, vil Ådne Cappelen som til dagleg jobbar med modellbygging i byrået, gi eit "snekkerskurs" for studentane. Her er det altså rett og slett meininga å arrangere ein "sløydsal" slik at studentane skal få ein viss innsikt i korleis ein lagar økonomiske modellar i praksis.

Strøm fortel elles at han var i USA i haustsemesteret, nærare bestemt på Berkley i California. Der hadde dei ikkje berre eit behageleg klima, dei nytta faktisk L. J.' sine lærebøker der og, rett nok i utviklingsøkonomi og ikkje i planlegging, men uansett - det vitnar om ei viss interesse for bøkene framleis, så sannsynet for eit nytt optrykk må vel vurderast som relativt gode, om dei som sit med rettane vil.

Faget har hatt ein del "problem" dei siste åra. Dette heng sjølvstapt saman med den ustabile stoda på undervisningssida sidan L.J. gjekk bort. Sidan den tid har det stort sett vore nye førelesarar i kvart semester. Desse har alle vore dyttige og ressurssterke personar. Men dermad har og undervisninga blitt noko springande då alle desse naturleg nok har sin eigen arbeidsmåte og sine spesielle interessefelt. Dette har utan tvil gjort sitt til at faget pr. i dag er mindre populært enn før.

No er det heldigvis ting som tydar på at stoda er betre. "De signaler jeg har fått fra Steinar S. disse 2 månedene er meget lovende" er ein uttalelse OBSERVATOR har blitt møtt med når vi har prøvd å undersøkje miljøet på planlegging. Og denne utsegna ser ut til å vera symptomatisk for den haldninga som rår. Studentane er først og fremst glade for at det igjen er ein person som er fagansvarleg. Og når denne personen i tillegg får så gode attestar som førelesar som Steinar S. får verkar det som om framtidsutsiktene åt dette valfaget er svært gode.

ove

Akkurat idet Observator gikk i trykken fikk vi beskjed om at Hermod Skånland er blitt utnevnt til ny sentralbanksjef i Norges Bank.

STUDENTER I FAGFORENINGEN

Som tidligere annonsert har Norske Sosialøkonomers Fagforening åpnet adgang for studenter i fagforeningen. Hensikten er først og fremst å gjøre de gunstige forsikringsordninger som er ervervet gjennom tilknytning til AF tilgjengelig også for studentmedlemmene. For å bli studentmedlem i fagforeningen forutsettes:

- medlemskap i studentforeningen FREDERIK
- at dersom man arbeider med sosialøkonomi ved siden av studiet, må dette utgjøre mindre enn $\frac{1}{2}$ stilling
- at man ikke er medlem av annen forhandlingsberettiget organisasjon.

De som arbeider med sosialøkonomi (mindre enn $\frac{1}{2}$ stilling eller feriejobb) kan få bistand fra fagforeningen i tvistesaker på arbeidsplassen, men ikke under lønnsforhandlinger.

KONTINGENT er kr. 60.- pr. år, som betales en gang pr. år direkte til NSF. (Kontingenten til FREDERIK er i dag kr. 80.- pr. år hvorav kr. 55.- betales videre til NSF.

Kopi av kvittering for betalt kontingent til FREDERIK må fremlegges ved innmelding i fagforeningen. Den totale kontingent til FREDERIK og NSF vil være fradragsberettiget ved ligningen.

Kontingenten for 1986 og etterfølgende år, vedtas av Arsmøtet.

BOKMELDING:

ASBJØRN RØDSETH SITT NOTAT OM KONSUMENTTEORIEN ER NO KOMEN I BOKFORM: OBSERVATOR SIN ANMELDAR HAR LESE VERKET, OG HER ER INTRYKKA HANS.

Rødseth sitt opus nr. 1 er etter mitt syn blitt ein klar fulltreffar. Boka dekkar pensum på 1. avdeling i konsumentteori på ein framifrå måte. Dessutan er ho skriven på ein nøktern og effektiv måte, slik at framstillinga blir klår og presis. Ved instituttet har det gjennom åra utvikla seg ein eigen måte å uttrykke økonomiske samanhengar på, og at denne læreboka nyttar vårt eige språk, er etter mitt syn noko av det viktigaste med boka. Dette gir boka klåre føremuner framfor t.d. den engelske pensumlitteraturen. (Gravelle & Rees)

I tillegg gjev og denne boka ein grundigare og meir heilheitleg framstilling enn det vi finn i dei andre aktuelle framstillingane. Ho er svært velskreven, og beviser på ein framifrå måte at nynorsken ikkje berre eignar seg til "dikt og poesi", som ein ofte høyrer.

Eit minus er sjølvstakt prisen. Samanlikna med notatet frå i fjor, har prisen stige med over 100 krøner. Dette er mykje på eit magert studentbudsjett, sjølv om denne utgåva er både utvida og ein del omarbeidd.

Til sist vil eg framheve det positive i at forfattaren og har teke med fyldige framstillingar av sjølv fundamentet for teorien (kap 3) og ein del viktige avgreiningar av teorien. Begge delar er gjort på ein klår og lærerik måte, samstundes som ein ikkje prøver å feie dei svake sidene med teorien under teppet. No skal eg ikkje underslå at det kjem tydeleg fram at forfattaren har ei klårt positivistisk halding til stoffet, men det betyr altså ikkje at han leg fram denne teorien som om den var koplett og den einaste saliggjevande. Han argumenterar heile tida med at han er anvendeleg, og det er jo kanskje det viktigaste. Til slutt: I føreordet står det at boka skal dekkja pensum til 1. avd., men her må det då vera stoff nok til langt ut i 2. avd.?

Dessutan: Meinich sin marknadsteori er utseld frå forlaget. Eg har høyrte rykte om at Moene & Vislie sitt notat skal integrerast med Hoel sin produksjonsteori. Er det ikkje her snart samla nok stoff til ei norsk bok i mikroøkonomi på høgare nivå? Les de meg i Universitetsforlaget!

STUDENTUTVALGET

- Upolitiske lister til studentutvalget-
- Studentutvalget fungerer ikke tilfredsstillende-
- Mangelfull koordinering av utvalg/organer på sos-øk-
- For liten interesse for å delta blant studentene-

Kjetil Braathen, studentutvalgsrepresentant for sos-front svarer. Han er valgt for vår og høst semesteret 1985.

- Nye koster feier best sies det. Du har som ferskt studentutvalgsmedlem friske ideer om hvordan studentutvalget og dets arbeid bør organiseres?

- Ja, først og fremst mener jeg at det er for dårlig koordinering mellom de forskjellige utvalg/grupper som drives av studentene på instituttet. Nye studenter har vanskelig for å få oversikt; for å finne ut hvem som driver med hva. Vi har studentutvalg, studentenes instituttrådsrepresentanter, FREDRIK (MED OBSERVATOR), fagkritisk gruppe, FPØ (Forening for Politisk Økonomi), jentegruppa, kontaktutvalgene på grunnfag, AIESEC, (Var det alt?) Studentutvalget må kjenne disses virksomhet slik at studentene enklere kan få nødvendig informasjon. Bedret samarbeid gruppene imellom vil dessuten hindre at arrangementer kolliderer med hverandre. Studentutvalget må være en informasjonssentral og et bindeledd for alle studentaktiviteter på instituttet. Jeg kunne f.eks. tenke meg en rapporteringsordning slik at alle gruppene sender inn semesterrapporter til studentutvalget. Disse bør inneholde en oversikt over arbeid i forige semester samt planer for kommende semester. Dette vil også bidra til å sikre kontinuiteten i de grupper der flere av de aktive slutter samtidig.

- Du vil ha slutt på politiske lister til studentutvalgvalgene?

-Jeg er ikke prinsipiell motstander av politiske lister. Mitt poeng er at de ikke har noen funksjon på dette nivået. Interesse for faglig arbeid er viktigere enn politisk engasjement i ivaretagelsen av studentenes interesser på instituttnivå. Frykten for å måtte stå til ansvar for en bestemt studentpolitisk gruppering og dens politikk kan føre til at interesserte vegrer seg for å stille til valg.

- Ser du noen ulemper ved upolitiske lister?

-Ja, det vil kunne føre til at det blir vanskelig å vite hva de forskjellige kandidatene står for. Kanskje vil også valgdeltakelsen gå ned. Dersom noen av de studentpolitiske grupperingene likevel stiller egen liste, vil dessuten en upolitisk liste lett kunne bli oppfattet som en motsats til dette.

-Hvordan fungerer de tekniske valgordningene til studentutvalgene. Dere stiller 1/3 av plassene til valg hvert semester?

- Jeg mener at kontinuiteten blir bedre på denne måten. Det er imidlertid for dårlig kontakt mellom oss og studentrepresentantene i instituttrådet. Vi mangler rett og slett faste rutiner for dette. Mye strander også på manglende engasjement fra vanlige studenters side.

- Dere utgjør et lite mindretall i instituttrådet, og har derfor ingen mulighet til å få gjennom saker der lærerne står samlet mot dere. Dagsordenseffekten blir vel derfor desto viktigere. Føler du at dere er i stand til å komme med egne initiativ, eller blir det bare å ta stilling til saker som allerede er realitetsbestemt ovenfra ?

- Jeg sitter ikke i instituttrådet selv, men jeg føler likevel ofte at vi ikke får vist nok initiativ. Mye som nevnt fordi det er for dårlig kontakt mellom studenter og studentutvalg, og mellom studentenes instituttrådsrepresentanter og studentutvalget. En løsning kan være å la flere sitte både i studentutvalg og instituttråd, men dette kan lett føre til for stor arbeidsbelastning som igjen fører til vansker med å finne villige kandidater.

- Nytt av året er kontaktutvalgene på grunnfag. En idé dere har fått fra NHH, der 2-3 studenter fungerer som bindeledd mellom foreleser og studenter. Hvordan ser disse ut til å fungere ?

- Foreløpig har studentene brukt dem lite, men ordningen er vel for fersk til at en kan si noe sikkert om den vil fungere bra.

-Hvorfor bare grunnfag, er ikke behovet for slik kontakt til stede på andre nivåer også ?

- Behovet er størst på grunnfag, som har det mest upersonlige miljøet. Jeg vet imidlertid at det har vært interesse for slike ordninger også på resten av 1. avdeling. Det hele vil likevel stå og falle på studentenes eget engasjement. Studentutvalgene kan ikke drive slike kon-

kontaktutvalg på egenhånd. Det er absolutt nødvendig at vanlige studenter engasjerer seg for at slike organer skal fungere som ønsket. Jeg oppfordrer derfor grunnfagstudentene til aktivt å bruke kontaktutvalgene istedet for å gå alene rundt med frustrasjoner over dårlige forelesere.

Geir

NØTT:

Hvem er dette?

Riktig svar kan sendes
Kjell Storvik,
Finansdepartementet.

NYTT FRA UTVALGET

Gjennom Observator vil studentutvalet forsøke å nå ut til flest mulig studenter med informasjon om hva vi driv med og hva de kan bruke oss til. Vi håper å opprette ei fast spalte med løpende informasjon om hva dei tillitsvalde har utretta sidan sist og i større grad få studentane til å vende seg til oss med saker vi kan hjelpe dykk i.

På utvalkskontoret har vi mengder av økonomisk litteratur, der ein del er pensumstoff. Abonnementserien, som kjem ut med 6-7 nummer årleg, blir gjeven ut av Sosialøkonomisk Institutt og kostar kr 3,-. Ellers kan vi by på ein del gratis stoff som ligg og støvar ned i hyllene. Vi kan nevne BB's Kvartalskrift og Penger og Kreditt og Skriftserien fra Norges Bank. For tida jobbar vi og med arrangera eit par debattmøter før semesterslutt. Forhåpentlegvis blir det eit om internasjonal økonomi og eit om økonomi og kultur. Vi ser fram til heite debattar og stort oppmøte.

Nytt av året er dei såkalde Kontaktutvala som er oppretta. Først har vi fire utval på grunnfag og eit på fjerde semester. Her møtast representantar for studentane og førelesar eit par gonger i semesteret til diskusjon over fagopplegg, pensum og forelesningar. Om studenter på andre nivå ynskjer det, vil vi opprette fleire.

Ikkje minst arrangerer vi allmøter der saker som vedrører studentane blir tekne opp. Dei som vil vere med å bestemme på faget bør møte opp der, då det mellom anna blir avhalde val og fatta vedtak om svært så viktige saker...

Vi ynskjer og å fremme miljø og kontakt mellom studentane, eit eksempel på det er kostymerennet som gjekk av stabelen 15.mars. Det kjem til stadig inn post til studentane. Dei som ikkje har fått kjærleiksbrev kan difor ta seg ein tur til posthylla på TV-rommet i 12..

Er det noko du trur vi hjelpe deg med eller er du berre i mangel på sengelektyre? Då kan du besøke oss på rom 342 mandag-torsdag mellom klokken 14 og 15.

SKANDALERENN

FREDAG 15. MARS VAR DET KOSTYMERENN
FOR SOS.ØK. STUDENTANE.

OBSERVATORS UTSENDTE SLÅR SJOKKERT
FAST AT RENNEN VART EIN SKANDALF.
SÆRLEG ER DET GÅTT INN PÅ HAN AT
MANGE SER UT TIL Å HA LIKT SEANSEN
- OG DET TRASS I TOTAL MANGEL PÅ
PENSUMRELEVANS.

MEN, SOM DET BLIR PRESISERT OVERFOR
REDAKSJONEN: NO GÅR DET HELDIGVIS
MOT EKSAMEN!

Tekst: OLE

Foto: ÅMUND

Det er fredag ettermiddag. Klokka er over halv fire. Vanlegvis eit svært så signerikt tidspunkt. Men ikkje denne gongen. Her vi står og frys ved Sognsvatn. Halvtime for seint alt. For første gong denne veka har sola gøymt seg bak skyene. Det ville vi og gjort. Om vi var sol, altså.

Noko vi altså ikkje er. Vi er derimot dei einaste normale menneskene i mils omkrins. Rundt oss står pøbelen. Ekle mennesker i perverse klær. Gamle damer, små dritungar, eklingar i kvite underbukser. Sa vi kvite? Vi meinte gule og grå... Tøfingar i shorts. Kattar, prestar og lakenkledd. Vi gremmes.

Og dette ville dei vi skulle være med på! Heldigvis skjøna vi kva det verkeleg gjaldt: Pressas frie stilling i vårt sårbare samfunn. Det norske folk kan være glade ikkje heile redaksjonen lot seg smøre. For at nokon sto i mot den subtile mobbinga frå ekle medstudentar. Det Norske Folk kan være glade dei har oss.

For kva skjer ikkje der oppe. Der ved det vanlegvis så idylliske Sognsvatn. Kva trur de ikkje, kjære lesar, vi kan avsløre. Dei skulle ha skirenn!! Høyres då positivt o uskuldig ut. Seier du kanskje. Å, for eit einfold. Det var ein trussel mot den norske kulturarven. Kva ville vel Trysil-Knut, Anette Bøe og dei andre gamle gutta sagt, om dei visste kva som skjedde?

"-Nu har ikke jeg gått på ski de siste 6 årene" svarte ein høg herre i krigsmaling då vi spurde han kordan han følte det. "Håper jeg spolerer for laget mitt. Og ", legg han til "denne sneen ma nu vel kunne forby?". Så ruslar han ustøtt forbi på sine treplankar. Surmulande om at når han ikkje får portvin, tar han heller melk.

På dette tidspunkt er allereie pøbelen blitt ufin. Sjelsorda haglar over Observators utsendte. Ord som "forærdar", "kvisling" og det insinuerande "ikkje utvikledd?" surrar i lufta. Ikkje å undrast vi prøver å få nokre ord med kyrkjias representant.

"Ja, min sønn" svarar den alvorlege svartkleddede då vi ber om ein kommentar. Kva føler du i ei sådan stund, undrar vi. "Først av alt føler jeg takknemlighet", svarar han mildt. Ein slik prestemann kjem vel ikkje utan baktanke, så ikkje rart vi spør han kordan han vurderer markedet for menneskefiske her. "Nei, jeg er katolikk," svarar han. Grisen.

No er endeleg så mange komne at starten nærmar seg. Vi ålar oss fram i menneskemengda. Om vi kan nytte ordet menneske då. "Har bakglatte ski," understrekar ei svart katte. Innta plassane. Pang! Starten går. Første fall etter eit sekund. Sidan ligg deo der i mølja. Mobbar seg fram meir enn dei går på ski. Og nordmenn skal være født med ski på beina! Nærvøst speidar vi etter svenskar, menn finn heldigvis ingen. Dette er pinleg.

Kven som går kva etappe? Anar ikkje. Umotiverte skrik og skråll skjær gjennom lufta. "Er dette 3. etappe?" "Feil vei", "Det er bra, der tjuvstarta du", "Snu!," "Hø, Er dette 5. etappe?? Denne veien?," "Skulle vi over hinderet? Det var då plass under og!,"

"Protest!" kvin ei eldre ufysleg dame i svart. "Jeg så det nok!! Han tøk skøytetak, Jeg så han nok, Er De i juryen? Jeg skal ta rotta på han. Diskvalifiser dem!!" Vi forsikrar ikkje å ha noko som helst med rennet å gjere, så dama roar seg noko. Vi spør kordan løpet gikk. "Glimrende for mitt vedkommende", svarar ho, no smørblid. "Jeg la meg noe baketter for å få ro på det hele, Men disse skøytetakerne... man skal gå på ski slik man alltid nar gjort. Det mener nu jeg, da". Javisst.

Dei gode journalistane vi er, prøvde vi oss med spontanintervjuv. Men då vart det liv. Berre fordi vi stoppar dei midt i rennet. "Kordan føles det" spør vi.. "Pass deg, elles spyr vi" får vi til svar. 2 i lag gjekk dei. Feigingane. Ikkje nok med å måtte tåle vondord. Snart kjem presten springande, og truar med å ta det heile opp med høgare instansar.

Som bildet viser er denne artikkelen laga med fare for liv og helse. Enkelte gjekk laus på oss som ville dyr.

Neste par ut følte heller ingen ting. Det gjorde derimot vi, der skistavane haglar rundt oss. PØBEL!!

"Jeg falt før hoppet, jeg", kunngjer ein. Det tviilar vi ikkje på. Og no går vi. Vi kan berre konstatere at rennet vart ein gedigen fiasko, ja direkte skandale. Sa stor er katastrofa, at ho sikkert vert tatt opp att neste år.

I det fjerne høyrer vi hurra-rop, og seieren er vår. Dei er altså i mål.

Først no vågar sola seg opp.

Under:
Eldre ufysleg dame
i svart.

Over:
Utan tittel.
Utan kommentar.

EKSAMENSOPPGAVE BED.ØK. 2. AVD. HØST 84

Levert av Morten Baltzersen
Karakter: 2,35

En sentral oppgave i en bedrift er å bestemme de løpende kvanta for og eventuelt priser på bedriftens produkter, under hensyn til såvel indre struktur som ytre markedsforhold.

Vis hvordan disse tilpasningsproblemer forutsettes løst i mikroøkonomisk teori ved modellutforming og utledning av tilpasningsbetingelser, og gi en kort vurdering av disse løsningenes brukbarhet i praksis.

Anta så at vi betrakter en flervareproduserende bedrift med slik indre struktur at en lineær, eller hovedsakelig lineær, programmeringsmodell kan brukes til en slik tilpasningsanalyse. Spesifiser og drøft en slik modell ut fra nærmere angitte forutsetninger. Gi også her en vurdering av brukbarheten i praksis.

INNLEDNING

Ved bedriftens planlegging av produksjon og eventuelt prisene på bedriftens produkter, er det nødvendig med operasjonelle modeller for å fatte avgjørelser. Et eksempel på en slik modell, er en lineær programmeringsmodell.

I denne besvarelsen vil jeg først kort skissere en mer generell modell for bedriftens tilpasning, før jeg gir et eksempel på en enkel, lineær programmeringsmodell. Ved presentasjonen av denne, vil jeg legge vekt på å presisere forutsetningene, samt drøfte egenskaper ved løsningen. I den forbindelse vil jeg også presentere det såkalte duale problem til (det primale) problemet og peke på noen sammenhenger mellom disse. Jeg vil imidlertid ikke legge vekt på matematisk bevisførsel, men referere til en del resultater som kan vises.

EN GENERELL MODELL FOR BEDRIFTENS TILPASNING

Anta at bedriften produserer og selger produktene x_1, \dots, x_n og ved produksjon av disse bruker og kjøper innsatsfaktorene v_1, \dots, v_m . Bedriftens tilpasningsformål er å maksimere profitten gitt ved

$$(*) \quad \pi = \sum_{i=1}^n p_i x_i - \sum_{j=1}^m q_j v_j$$

Her er p_i prisen pr. enhet av produkt i og q_j prisen pr. enhet av innsatsfaktor j . De ytre markedsforhold som begrenser bedriftens profittmuligheter, er gitt ved

$$(1) \quad p_i = p_i(x_i) \quad \frac{dp_i}{dx_i} < 0 \quad (i=1, \dots, n)$$

$$(2) \quad q_j = q_j(v_j) \quad \frac{dq_j}{dv_j} > 0 \quad (j=1, \dots, m)$$

(1) representerer etterspørselsfunksjonene for bedriftens produkter og (2) tilbudsfunksjonene for innsatsfaktorene. Hvis produsenten er prisfast kvantumstilpasser på et (eller flere) produkt- eller innsatsfaktormarkeder er $\frac{dp_i}{dx_i} = 0$ og/eller $\frac{dq_j}{dv_j} = 0$.

Den indre produksjonsstruktur som begrenser bedriftens profittmuligheter er gitt ved transformasjonsfunksjon gitt ved

$$(3) \quad F(x_1, \dots, x_n, v_1, \dots, v_m) = 0$$

$$\frac{\partial F}{\partial x_i} > 0 \quad (i=1, \dots, n) \quad \text{og} \quad \frac{\partial F}{\partial v_j} < 0 \quad (j=1, \dots, m)$$

F forutsettes videre å være kontinuerlig og 2 ganger deriverbar.

Profittmaksimeringsproblemet kan nå løses ved å sette inn etterspørsels- og tilbudsfunksjonene (1) og (2) inn i profittfunksjonen (*) og maksimere dette uttrykket under bibetingelsen (3). For dette formålet danner vi Lagrange-funksjonen

$$L = \sum_{i=1}^n p_i(x_i) \cdot x_i - \sum_{j=1}^m q_j(v_j) \cdot v_j - \lambda F(x_1, \dots, x_n, v_1, \dots, v_m)$$

der λ er lagrangemultiplikatoren. Nødvendige betingelser for profitt-

maksimum finner vi nå ved å sette de 1.ordens partiellderiverte av lagrange-funksjonen lik 0:

$$(4) \quad \frac{\partial L}{\partial x_i} = p_i \left(1 + \frac{dp_i}{dx_i} \cdot \frac{x_i}{p_i} \right) - \lambda \frac{\partial F}{\partial x_i} = 0 \quad (i=1, \dots, n)$$

$$(5) \quad \frac{\partial L}{\partial v_j} = q_j \left(1 + \frac{dq_j}{dv_j} \cdot \frac{v_j}{q_j} \right) - \lambda \frac{\partial F}{\partial v_j} = 0 \quad (j=1, \dots, m)$$

Vi forutsetter at F har slike egenskaper at 2.ordensbetingelsen for maksimum er oppfylt.

Likningene (1)-(5) gir $2m + 2n + 1$ likninger til å bestemme de $2n + 2m + 1$ variable $x_1, \dots, x_n, p_1, \dots, p_n, v_1, \dots, v_m, q_1, \dots, q_m$ og λ .

Litt om tolkningen av førsteordensbetingelsene (4) og (5):

Hvis vi antar prisfast kvantumstilpasning og to produkter ($n=2$), får vi ved å eliminere λ fra (4) uttrykket $p_1/p_2 = F'_{x_1}/F'_{x_2}$ som sier at den marginale transformasjonsbrøk i produksjonen mellom x_1 og x_2 skal være lik prisforholdet. Ved å gjøre tilsvarende forutsetninger om innsatsfaktorsiden får vi ved å eliminere λ $q_1/q_2 = F'_{v_1}/F'_{v_2}$ som sier at den marginale substitusjonsbrøk mellom v_1 og v_2 skal være lik prisforholdet (analogt med substitumal-betingelsene i en vareproduksjonstilfellet).

Modellen ovenfor er såpass generell at den vanskelig brukes til praktiske formål. Det forutsettes "glatte, pene" funksjoner som sikrer indre løsning. I praktisk planlegging må det gjøres strengere forutsetninger, særlig om bedriftens indre struktur eller produksjonsmuligheter. Den lineære modell som vi nå skal se på, er et eksempel på dette.

EN LINEÆR PROGRAMMERINGSMODELL

Jeg vil nå se på en bedrift som produserer to varer x_1 og x_2 , som kan selges til de gitte prisene p_1 og p_2 . Produksjonsfaktorene består for det første av faste faktorer (ikke-variable) som f.eks. ligger i bedriftens faste produksjonsutstyr som bestemmer produksjonsteknologien. For det andre er det de variable innsatsfaktorer som vi betegner z_1 og z_2 (2 stk.). z_1 og z_2

46 kalles gjerne primærinnsatsfaktorer. Eksempler på slike kan være elektrisitet

og arbeidskraft. z_1 og z_2 kan kjøpes i ubegrensede mengder til prisene q_1 og q_2 .

Bedriften er med andre ord prisfast kvantumstilpasser både på produkt- og faktormarkedene, slik at bedriftens handlingsvariable er produserte kvanta og kjøp av primærinnsats.

Videre forutsetter vi at bedriften har to avdelinger som begge leverer varer/tjenester til produksjonen av både x_1 og x_2 (hjelpesteder). Dette kan f.eks. være to maskiner som begge er nødvendige for produksjonen av de 2 varene. Tjenestene (eller varene) som leveres fra disse 2 avdelingene betegner vi henholdsvis V_1 og V_2 .

Primærinnsatsene z_1 og z_2 antar vi brukes både som innsatsfaktorer ved produksjonen av V_1 og V_2 (i hjelpestedene) og direkte i produksjonen av x_1 og x_2 (i hovedstedene).

Den sentrale forutsetning i en lineær programmeringsmodell, er at produksjonssammenhengene er gitt ved lineære funksjoner (som navnet tilsier). Det er med andre ord ingen substituerbarhet som forutsatt i den første modellen. Produktfunksjonene er økonomiske limitasjonslover.

Bedriftens totale innkjøp av primærinnsatsfaktorer vil nå være gitt ved

$$(6) \quad z_1 = h_{12}x_1 + h_{12}x_2 + b_{11}V_1 + b_{12}V_2$$

$$(7) \quad z_2 = h_{21}x_1 + h_{22}x_2 + b_{21}V_1 + b_{22}V_2$$

Her betegner h_{ij} antall enheter av primærinnsatsfaktor i som trengs pr. enhet produsert av x_j . ($i, j=1, 2$), mens b_{ij} er antall enheter av primærinnsatsfaktor i som trengs pr. enhet produsert på hjelpested j . ($i, j=1, 2$). h_{ij} og b_{ij} er altså konstanter (kryssløpskoeffisienter).

Videre antar vi at det trengs a_{ij} enheter V_i (f.eks. maskintimer) levert fra hjelpested i pr. produsert enhet av vare j . ($i, j=1, 2$), alle a_{ij} konstanter. Total leveranse fra de to hjelpestedene blir da

$$(8) \quad V_1 = a_{11}x_1 + a_{12}x_2$$

$$(9) \quad V_2 = a_{21}x_1 + a_{22}x_2$$

Vi antar nå at det er skranker på hvor mye som kan produseres i de to hjelpestedene. Dette kan skyldes at maskinene, bygningene eller arbeidsstokken (hvis denne er fast) i hver avdeling setter en effektiv grense for hvor mye som kan produseres. Vi skriver dette som

$$(10) \quad V_1 \leq \bar{V}_1 \quad \text{der } \bar{V}_1 \text{ er max. kapasitet}$$

$$(11) \quad V_2 \leq \bar{V}_2 \quad \text{der } \bar{V}_2 \text{ er max. kapasitet.}$$

Profitten (eller dekningsbidraget) definerer vi nå som inntekter av salg av produktene minus utgifter til kjøp av primærinnsatsfaktorer. Ved å sette inn uttrykkene (8) og (9) inn i (6) og (7) finner vi fram til hvor mye som må kjøpes inn av hver av primærinnsatsfaktorene uttrykt som lineære funksjoner av x_1 og x_2 :

$$(12) \quad z_1 = (h_{11} + b_{11}a_{11} + b_{12}a_{21})x_1 + (h_{12} + b_{11}a_{12} + b_{12}a_{22})x_2$$

$$(13) \quad z_2 = (h_{21} + b_{21}a_{11} + b_{22}a_{21})x_1 + (h_{22} + b_{21}a_{12} + b_{22}a_{22})x_2$$

Koeffisientene foran x_1 og x_2 i uttrykkene (12) og (13) sier hvor mange enheter av z_i som trengs direkte og indirekte gjennom produksjonen på hjelpestedene, pr. enhet produsert av vare j .

Profitten er nå gitt ved:

$$(14) \quad \Pi = \left[p_1 - q_1(h_{11} + b_{11}a_{11} + b_{12}a_{21}) - q_2(h_{21} + b_{21}a_{11} + b_{22}a_{21}) \right] \cdot x_1 + \left[p_2 - q_1(h_{12} + b_{11}a_{12} + b_{12}a_{22}) - q_2(h_{22} + b_{21}a_{12} + b_{22}a_{22}) \right] \cdot x_2 = c_1 x_1 + c_2 x_2$$

For at i det hele tatt produksjon av x_1 og x_2 skal være interessant, må vi forutsette $c_1 > 0$ og $c_2 > 0$. c_i betegner altså profitt pr. enhet produsert av x_i ($i=1,2$).

Det er nå skrankene i de to hjelpestedene som nå setter en effektiv begrensning for profitten. Ved å sette skrankene (10) og (11) inn i (8) og (9),

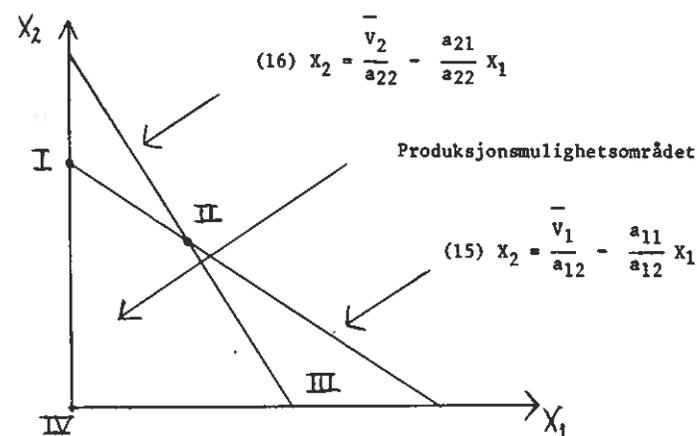
er nå profittmaksimeringsproblemet redusert til:

Maksimer $\Pi = c_1 x_1 + c_2 x_2$ gitt skrankene

$$(15) \quad a_{11}x_1 + a_{12}x_2 \leq \bar{v}_1 \quad \left| \quad x_1 \geq 0 \right.$$

$$(16) \quad a_{21}x_1 + a_{22}x_2 \leq \bar{v}_2 \quad \left| \quad x_2 \geq 0 \right.$$

(15) og (16) avgrensner nå et konvekst produksjonsmulighetsområde, som vist i figur 1.

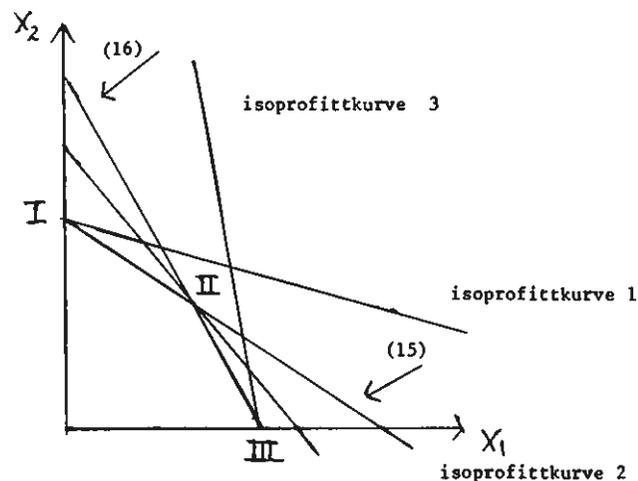
Figur 1

Det er her tilfeldig valgt hvilken av linjene i randa av produksjonsmulighetsområdet som er brattest.

Fundamentalteoremet i lineær programmering sier at kriteriefunksjonen (profitten) oppnår sitt maksimum i minst en av ekstremverdiene mulighetsområdet. I vårt tilfelle med to variable, er dette åpenbart; i det vi ser at ved å tegne iso-profittlinjer i figur 1 alltid vil oppnå maksimum profitt i minst ett av ekstrempunktene I, II eller III. Origo (IV) er også et ekstrempunkt, men vil ikke kunne være en løsning av problemet så lenge c_1 og c_2 er positive.

I figur 2 har jeg illustrert 3 mulige forløp av isoprofittlinjer som gir

forskjellige løsninger av maksimeringsproblemet. Profitten øker ved bevegelse utover i diagrammet.

Figur 2

En isoprofitkurve er gitt ved $x_2 = \Pi^0/c_2 - c_1/c_2 x_1$, der Π^0 er en konstant profitt.

Hvis c_1/c_2 er slik at isoprofitkurvene har forløp som type 1 i figur 2 vil maksimal profitt oppnås i punktet I. Det er da lønnsomt ikke å produsere vare 1, men produsere maksimalt av vare 2. Den maksimale produksjon av vare 2 er da begrenset av kapasiteten i hjelpesektor 1 og lik \bar{v}_1/a_{12} . Kapasitetsgrensen i hjelpesektor 2 setter ingen effektiv grense for produksjonen.

Hvis isoprofitkurvene har helningen som type 2 i figur 2, er det lønnsomt å produsere både x_1 og x_2 . Skrankene i begge hjelpesteder vil sette en effektiv begrensning for produksjonen av x_1 og x_2 . Dvs. at både (15) og (16) er oppfylt med likhet og de optimale verdier av x_1 og x_2 finnes ved å løse disse 2 likningene.

Hvis isoprofitkurvene har forløpet av type 3, vil det være optimalt bare å produsere x_1 i mengden \bar{v}_2/a_{21} . Skranken fra hjelpesektor 1 (15) vil ikke være

effektiv.

Hvis isoprofitlinjene har samme helning som en av skrankene, vil maksimal profitt bli oppnådd i to ekstrempunkter og alle punkter langs randa mellom de to.

Det tilfellet at beskrankningene (15) og (16) har samme helning, velger jeg å se bort i fra, da dette nødvendigvis må bety at bare en av dem (som regel) vil være effektiv.

DET DUALE PROBLEMET

Dette duale problem til det primale problemet ovenfor, er gitt ved:

Minimer $\bar{v}_1 \lambda_1 + \bar{v}_2 \lambda_2$, gitt

$$\begin{array}{l|l} a_{11}\lambda_1 + a_{21}\lambda_2 \geq c_1 & \lambda_1 \geq 0 \\ a_{12}\lambda_1 + a_{22}\lambda_2 \geq c_2 & \lambda_2 \geq 0 \end{array}$$

Hvis det primale problem har en løsning, vil også det duale problem ha løsninger for λ_1 og λ_2 .

Ved å utnytte setningene fra dualitetsteorien, kan følgende vises:

- Hvis $\lambda_1 = 0$, vil skranken gitt ved (15) i det primale være oppfylt med ekte ulikhet, dvs. den vil ikke sette en effektiv begrensning for produksjonen. Hvis derimot $\lambda_1 > 0$ vil (15) være oppfylt med likhet.

Tilsvarende sammenhenger gjelder mellom λ_2 og (16)

$$\begin{array}{l} - \frac{\partial \Pi}{\partial \bar{v}_1} = \lambda_1 \\ \frac{\partial \Pi}{\partial \bar{v}_2} = \lambda_2 \end{array}$$

Løsningsverdiene for λ_1 og λ_2 i det duale problem sier altså hvor mye profitten vil øke med ved en liten økning i den tilhørende skranken. λ_1 og λ_2 kalles derfor skyggepriser for bruk av tjenestene fra de to hjelpestedene. Hvis f.eks.

$\lambda_1 = 0$ betyr dette at en marginal økning i leveransene fra hjelpested 1 ikke vil fortrenge leveranser til annen produksjon fordi det er ledig kapasitet. Annen produksjon behøver derfor ikke å bli redusert, og dermed vil profitten bli uendret ved en marginal økning i \bar{V}_1 .

Hvis bedriften kan bestemme skyggeprisene på leveransene fra de to hjelpestedene, åpner dette for en mulighet til å desentralisere produksjonsbeslutningen for x_1 og x_2 til to produsenter av de to varene ved at prisen på tjenester fra de (interne) hjelpestedene settes lik skyggeprisen. Produksjon som gir 0-profitt (medregnet kostnadene fra interne leveranser) bør da drives, mens produksjon av en vare som gir negativ profitt, ikke bør drives.

Et annet nyttig resultat er at om kostnaden ved å øke kapasiteten i hjelpesektor j er mindre enn λ_j , bør dette gjøres, men ikke hvis $\lambda_j >$ kostnaden ved kapasitetsutvidelse.

AVSLUTNING

Anvendbarheten av den lineære programmeringsmodell er større enn i den første generelle modellen fordi den matematiske håndterbarhet er bedre. Min enkle modell kan utvides til mange variable og mange beskrankninger. Limitasjonsloven kan synes streng, men lineær-programmerings-modeller åpner for flere mulige produksjonsprosesser. Dette kalles aktivitetsanalyse.

KOMMENTAR TIL EKSAMENSBE SVARELSE I BEDRIFTSØKONOMI; 2.AVD. HØST 84.

Det er på mange måter en meget god besvarelse. Det gis en rask og god presentasjon av løsningen i mikroteorien. Kandidaten viser også en god forståelse av lineær programmering, og har greid å lage en modell som til tross for at den er meget enkel - noe den må være i en eksamensbesvarelse - likevel er illustrerende for kompliserte nivå-strukturer som eksisterer i praksis. Han får også fint fram hvordan en slik modell kan bygges opp fra data for det konkrete saksforhold.

Det som mangler for at det skulle være en topp besvarelse: kandidaten burde ha sagt noe mer generelt før han gikk inn på de spesielle modeller som presenteres. Han burde videre ha behandlet - eller i all fall nevnt - andre markedsformer i tillegg til frikonkurransemarked. Ikke minst i LP-analysen er det aktuelt si noe mer om markedene, og i den forbindelse behandle sammenhengen mellom etterspørselen og kriteriefunksjonsformen. I LP-analysen burde optimumsbetingelsen vært (utledet og) oppstilt. Så kunne en del sammenhenger vært vist som i besvarelsen bare er påstått.

Noen feil i eksamensbesvarelsen er ikke kommentert her.

Kåre N. Edvardsen.

DEBATT

SVAR TIL ARNE KIELS INNLEGG I OBSERVATOR 1/85

AK synes å være en smule irritert/oppgitt over sosøkstudentenes manglende interesse for kritisk å tenke gjennom sitt eget fag. Men, AK, er det ikke nettopp det de gjør? I stedet for å vikle oss inn i høytravende, filosofiske tankebaner - er det ikke bedre at vi lærer mer om det vi siden får nytte av?

Jeg går ut fra at unge AK, i likhet med de fleste andre studenter, har gjennomgått ex.phil. Der fikk vi i løpet av ett semester servert mange filosofiske retninger, og vi ble kjent med navnene på gamle filosofer. Da måtte vel du, AK, få en smakebit av hva som skjer 200 meter unna lesesalen på SV? Der fordyper man seg i sånt som vi fikk en smakebit av på ex.phil. Dersom du synes det er så flott å lære om Aquinas, Hume, Kierkegaard og andre filosofer, så er opptakskravene på HF lavere enn på SV.

Vi som studerer sosøk, vi er så heldige at vår utdanning er rettet mot et marked. Det fins kjøpere som er villige til å betale for vår formodede ekspertise. Dette skal vi ikke ødelegge ved å få fjernet deler av pensum, slik at også vi blir sittende med arbeidsledighetstrygd. Det er nok av fagretninger her på universitetet som er hva jeg vil kalle "kosefag". Med dette mener jeg nettopp slike fag der man går fordi man synes det er gøy, eller fordi man synes at man "får utviklet sitt eget jeg". Synd, bare, at 5 - 6 års utdanning i disse tilfelle ofte medfører arbeidsledighet eller en jobb som ikke har noe med utdannelsen å bestille.

Jeg er også helt enig med han som synes at "Vi studenter har ikke greie på nok fag til å besvare dette tilfredsstillende når det gjelder pensumendringer". Man kan vel si at endringer i pensum kan deles i to hoveddeler, I) endringer i pensumlitteraturen og II) endringer i pensuminnhold.

Ad I) vil jeg si at studenter som regel ikke leser stort annet enn det som står på pensumlista. Derfor vil kritikken av pensumlitteraturen bli lite konstruktiv, og av typen: "Jeg synes A er en dårlig bok. Jeg skjønner ikke innholdet." Det håpløse er at man som student ikke har forutsetninger for å kunne forstå noe alternativ. Ett godt eksempel på dette er pensum i

teoretisk statistikk på 1. avdeling. De færreste syntes at H.T.A.s bøker var gode som innføring i faget, men ingen kunne komme opp med noe bedre, dvs. før T. Schweder dukket opp, og de nye studentene fikk erfare at det fantes lettere bøker.

Ad II). Når det gjelder endringer i pensums innhold, vil det ofte være slik at man ønsker mindre av det man synes er vanskelig. For manges vedkommende gjelder dette i særlig grad teoretisk statistikk, og det er vel derfor AK har nevnt dette spesielt i sin artikkel. Nok om det. Poenget under II) er at man må først ha en forholdsvis solid bakgrunn i sosialøkonomisk teori før man overhodet er i stand til å si noe om pensums relevans/ensidighet. Jeg er altså fullstendig enig med han som skriver at andre bør svare på hva som skal inngå i pensum.

Det er egentlig merkelig at AK tar slik på vei pga. de svarene han har fått. Jeg vet lite om hvem som hvem som hovedsakelig har svart på undersøkelsen hans (1.avd.? 2.avd.?). Men han må vel selv, som 1.avd.-student, kjenne en viss maktesløshet overfor sosialøkonomiske kontroverser? Alle er enige om at en student skal tenke kritisk gjennom det han får høre, men likevel må han ikke forkaste det han lærer uten å komme med alternativer. Han må også ha i bakhodet at det han lærer som sosøk-student er det som ligger bak hele samfunnsutviklingen i Norge - mye mer enn høytravende politisk pisspreik.

Steinar Johansen
lærling - og stolt av det

"KJENDISENE"

Ivrige lesere av Dagbladet, Aftenposten eller lyttere av mer eller mindre kjente nærradiostasjoner har i de siste ukene blitt presentert for en undersøkelse om kollektivtransportens utvikling i Oslo de siste årene. Denne undersøkelsen er foretatt av fire studenter på 6. semester, nemlig Steinar Johansen, Kyrre Aamdahl, Knut Sunde og Even Aas.

Steinar Johansen legger ikke skjul på at han synes det er morsomt med all mediadekningen. "Det viser i hvert fall at vi kan anvende noe av det vi lærer her oppe." I tillegg til artikkelen i Aftenposten og lederen i Dagbladet, har de blitt intervjuet i Radio Sentrum, Radio Morgenbladet og Radio 1.

Utgangspunktet for undersøkelsen var det synkende passasjertall for Oslo Sporveier samt den økende trafikken i indre by. Egentlig hadde de tenkt å se om det var forskjell i bruk av kollektivtransport på øst- og vestkanten av byen, men observasjonene var for få til at det kunne trekkes noen sikre konklusjoner. Derfor tok de utgangspunkt i om det var endringer i det relative kostnadsforholdet mellom å reise kollektivt og å bruke egen bil.

De konklusjonene som Aftenposten har trukket er ikke helt riktige. Aftenposten skrev at det nå var blitt dyrere å reise kollektivt i forhold til kostnadene (drivstoff og service) ved å ha bil. Det riktige er at det relative forholdet har endret seg.

Fra venstre: Knut Sunde, Steinar Johansen og Kyrre Aamdahl
Even Aas var ikke til stede

NY SERIE

ØL OG VINSPALTE

Vår gransking for Observator i haust medførte ein klar lesarstorm for kravet om øl/vin spalte i bladet. Denne lesarstormen vart formidla av ein person som no går på 6.semester. Denne granskinga vart gjennomført anonymt. Ikkje eingong vi veit kven som svarte kva. Derfor skal vi her berre røpe at denne anonyme personen har eit latterleg etternamn. For å gjere det enkelt skal vi vidare kalle denne (anonyme) personen "Lars".

Ettersom "Lars" sto for denne lesarstormen vil vi gjerne oppfylle ønsket. Problemet var berre dette: Denne (anonyme) "Lars" har eit langt større alkoholkonsum enn heile redaksjonen til saman. Det er ei kjent sak. (Unge Lunde er her holdt utanfor i analysen). Kva kan vi då kunne lære han?

Løysinga var opplagt: Vi må finne litteratur på området. Altså går vi til bokhandelen- og finn der eit rikhaldig utvalg. Endåtil ei bok som var skrive av ein sosialøkonom, fann vi. Svensk, men likevel. Det må vel vere bra, "Lars", tenkte vi.

Kva boka heiter? "50 MILLIARDAR KOSTAR SUPEN", av Anders Johnson. Som tittelen seier blir det her konkludert med at alkoholen kosta Sverige 50 milliardar kroner i 1981. Eller 9% av RNP!

Boka er ein 80 sidars samfunnsøkonomisk gjennomgang av alkoholens økonomiske følger for vårt naboland. Talet 50 milliardar kjem fram slik:
 Produksjonskost.: 8,3 mrd. - Produksjonsbortfall: 25,1 mrd.
 Trygder :14,3 mrd. - Eigedomsskader : 0,7 mrd.
 Førebyggande inns.: 2,2 mrd.

Ja, ja "Lars". Det ser ut som prisen på ein halvliter blir dyr når samf. øk. riktige prisar blir innført...

Vår faste spalte er herved avslutta.

/ole

57

/red.

SIDEN SIST....

Vi har en mistanke om at enkelte medstudenter bevisst kommer med uttalelser som egner seg (les:vedkommende trur egner seg) på trykk når redaksjonsmedlemmer er i nærheten. Her har vi samla noen uttalelser vi mener kommer i denne kategorien, så får leserne bedømme sjøl:

-Jeg skjønner ikke dette med kostnader og sånn, jeg.....
(Student i 10.semester en ettermiddag en i redaksjonen er ute og går med et kamera(!))

-Er dette noe for Observator? Jeg har ikke sett noen sos.øk.studenter gjøre noe sånt tidligere, sier en tidligere konsulent og medarbeider idet han sparker skistøvlen opp i været og tar den igjen med hendene.

Det kan vel hende at det er det, men siden vedkommende nekta å gjenta operasjonen (under påskudd av at han hadde tatt av seg skistøvle), kan vi ikke bringe noe bilde av begivenheten. En skal imidlertid ikke se bort ifra at en ved å henvende seg til rette vedkommende på lille lesesal (vi kan her være behjelpelige med nummer på lesesalsplass), vil kunne få tricket demonstrert.

Hvis noen har trudd at personen "Lars" som opptrer i andre artikler i dette nummeret er personen på dette bildet, vil vi få understreke at dette ikke nødvendigvis medfører riktighet.....

DEMENTI

Joda, ryktene om at instituttrådet på et møte i forrige uke vedtok å legge ned 2.avdeling har nådd oss i redaksjonen også. Det har vært vanskelig å få noen til å kommentere ryktene, men mot løfte om full anonymitet, har det lyktes oss å få følgende kommentar fra et rådsmedlem: "Ryktene er, om ikke direkte feilaktige, så ihvertfall betydelig overdrevne. Riktignok har aktiviteten blant 2.avdelingsstudentene vært lav siste tiden, men å legge ned 2.avdeling nå ville være litt forhastet. Vi har satt ned et utvalg bestående av to studenter og to ansatte, som skal se på saken. Det skulle ikke forundre meg om de kommer med sin innstilling innen 1990. Vi må ikke glemme at en nedleggelse av 2. avdeling ville bety et betydelig tap av arbeidsplasser på instituttet." Sier vår anonyme kontakt i instituttrådet før han trekker seg rolig tilbake for å spise matpakken sin."Hvem er det egentlig som setter ut slike rykter?!", hører vi han mumle idet han tusler bortover gangen.....

Foto:Espen Paus

JEG TROR PÅ SOSIALØKONOMIEN
VÅRT SAMFUNN OG UNIVERSETS FUNDAMENTALE URKRAFT

JEG TROR PÅ DEN ØKONOMISKE MODELL
VÅR VITENSKAP OG TILVÆRELSENS VIKTIGSTE FORMIDLER

UNNFANGET AV FRITTBOLTRENDE MATEMATIKERE
FØDT UNDER HELLIGE FORUSETNINGER
PINT AV STATISTIKKENS GRUNNVERDIER
DERIVERT ELASTISITERT OG DIFFERENSIERT

STO FREM PROFITTMAKSIMERENDE I PERIODE $t+1$
SITTER SOM ET SALIG MARKEDSKRYSS I ALLES BEVISSTHET
SKAL DERFRA TRE FREM I PARETOOPTIMAL LYKKE

JEG TROR PÅ DEN HELLIGE LAUD
ET HELLIG ALMINNELIG FINANSDEPARTMENT
DEN KONGELIGE NORSKE BANK
BYRÅETS ANALYSEGRUPPE
OG DET DYNAMISKA SSESSORISKE MOMENT

forfatteren ønsker å
være ukjent inntil
studiet er avsluttet.